

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích
Pedagogická fakulta
Katedra výchovy ke zdraví

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Pedagogická fakulta

Katedra výchovy ke zdraví

**Architektonické bariéry ve veřejnoprávních budovách pro osoby s tělesným
postižením (komparace lokalit Jindřichův Hradec a Třeboň)**

Bakalářská práce

Autor: Martin Žižkovský

Studijní program: Specializace v pedagogice

Studijní obor: Výchova ke zdraví

Vedoucí práce: Mgr. Vlasta Kursová, Ph.D.

České Budějovice, duben 2012

University of South Bohemia in České Budějovice
Faculty of Education
Department of Health Education

**Architectural barriers in public law places for people with disabilities
(comparison localities Jindřichův Hradec and Třeboň)**
Bachelor Thesis

Author: Martin Žižkovský
Study programme: Specialization in Education
Study of Programme: Health Education
Supervisor: Mgr. Vlasta Kursová, Ph.D.

České Budějovice, April 2012

BIBLIOGRAFICKÁ IDENTIFIKACE

Název bakalářské práce: Architektonické bariéry ve veřejnoprávních budovách pro osoby s tělesným postižením (komparace lokalit Jindřichův Hradec a Třeboň)

Jméno a příjmení autora: Martin Žižkovský

Studijní program: Specializace v pedagogice

Studijní obor: Výchova ke zdraví

Pracoviště: Katedra výchovy ke zdraví, Pedagogická fakulta, Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Vedoucí bakalářské práce: Mgr. Vlasta Kursová, Ph.D.

Rok obhajoby bakalářské práce: 2012

Anotace: Tato bakalářská práce se v teoretické části zabývá objasněním základní terminologie, definuje tělesné postižení a popisuje legislativu České republiky, která řeší problematiku architektonických bariér. V praktické části se věnuji mapování bariér popisnou metodou ve zvolených městech Jindřichův Hradec a Třeboň. Na základě získaných údajů, jejich komparací, lze hodnotit snahu obou lokalit odstraňovat bariéry v přístupu a pohybu ve veřejnoprávních budovách.

Klíčová slova: zdraví, handicap, tělesné postižení, architektonické bariéry, legislativa, pohyb

BIBLIOGRAPHIC IDENTIFICATION

Title of Bachelor Thesis: Architectural barriers in public law places for people with disabilities (comparison localities Jindřichův Hradec and Třeboň)

Name and Surname: Martin Žižkovský

Study programme: Specialization in Education

Field of study: Health education

Department: Health Education, Faculty of Education, University of South Bohemia in České Budějovice

Supervisor: Mgr. Vlasta Kursová, Ph.D.

The year of presentation: 2012

Abstract: This bachelor thesis deals with the theoretical explanation of the basic terminology, defines disability and describes Czech Republic legislation that addresses the issue of architectural barriers. The practical part is devoted to a descriptive method of mapping the barriers in selected cities Jindřichův Hradec and Třeboň. Based on these data, their comparison can evaluate the efforts both sites to remove barriers to access and movement in public buildings.

Keywords: health, handicap, disability, architectural barriers, legislation, movement

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci jsem vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě - v úpravě vzniklé vypuštěním vyznačených částí archivovaných pedagogickou fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

27.4.2012

.....

Poděkování:

Děkuji Mgr. Vlastě Kursové Ph.D. za odborné vedení, cenné rady a ochotu při vypracování bakalářské práce. Dále bych chtěl poděkovat rodině za trpělivost a podporu.

OBSAH

1 ÚVOD.....	10
2 TEORETICKÁ ČÁST:	11
2.1 ZDRAVÍ.....	11
2.1.1 MULTIDIMENZIONÁLNÍ CHARAKTERISTIKA ZDRAVÍ	12
2.1.2 DIMENZE PSYCHOLOGICKÁ	14
2.1.2 DIMENZE SOCIÁLNÍ	14
2.1.3 DIMENZE TĚLESNÁ	15
2.2 HANDICAP	15
2.3 VÝVOJ TERMINOLOGIE	17
2.3.1 ZÁKLADNÍ TERMINOLOGIE	17
2.3.2 TĚLESNÉ POSTIŽENÍ.....	18
2.3.3 CHRONICKÉ POSTIŽENÍ.....	19
2.3.4 LOKOMOČNÍ (POHYBOVÉ) POSTIŽENÍ	20
2.4 ARCHITEKTONICKÉ BARIÉRY.....	22
2.5 LEGISLATIVA.....	24
2.6 VEŘEJNOPRÁNÍ BUDOVA.....	24
3 CÍLE A ÚKOLY PRÁCE	26
3.1 CÍLE PRÁCE	26
3.2 ÚKOLY PRÁCE	26
3.3 ODBORNÉ PŘEDPOKLADY	27
4 PRAKTICKÁ ČÁST	28
4.1 METODIKA	28
4.2 CHARAKTERISTIKA SLEDOVANÉHO SOUBORU	34
4.3 ORGANIZACE EXPERIMENTÁLNÍHO ŠETŘENÍ.....	36
5 VÝSLEDKY A DISKUZE	48
6 ZÁVĚR	59
7 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	
8 ELEKTRONICKÉ ZDROJE	
9 SEZNAM PŘÍLOH	

1 ÚVOD

Člověk je tvor společenský, a proto by ho společnost měla přijmout s omezením či bez, vycházet vstříc a začleňovat mezi občanskou společnost za pomoci jakýchkoliv forem, které tento cíl uskuteční. Za takovou formu považují bezbariérové prostředí, díky němuž se člověk s pohybovým omezením začlení a zboří tak rozdíly mezi společnostmi s pohybovým omezením či bez něj. Neměli bychom být lhostejní k určité skupině obyvatel, kteří za svůj životní úděl nemohou a jako společnost přijmout fakt, že jak se budeme chovat ke slabším občanům nyní, vrátí se nám tyto hodnoty v prostředí, ve kterém žijeme my a budou v něm žít další generace našich i jejich potomků.

Považuji za nezbytně nutné vypracovat mapu České republiky, která se bude zabývat pohybem po jednotlivých městech, dopravní infrastruktúře, ale i samotný přístup veřejnoprávních budov. Společnost by neměla dovolit, aby už tak osudem znevýhodněné osoby neměli možnost získat informace o bezbariérovém prostředí, ve kterém žijí.

Cílem odstraňování bariér je zpřístupnění všech veřejnoprávních budov společnosti bez rozdílů jejich zdravotního stavu. To je ostatně zakotveno v Listině základních práv a svobod, kterou Česká republika ratifikovala již v roce 1993.

Teoretická část práce se věnuje pojmu zdraví, vymezení osob s pohybovým postižením, významem slova handicap a legislativou, která se problematikou bariér zabývá. Dále popisuje architektonické bariéry a definuje pojem veřejnoprávní budova.

Cílem této práce je zmapování a komparace dvou zvolených lokalit, komplexní přístupnost veřejnoprávních budov pro osoby s tělesným postižením, na závěr vyhodnocení získaných dat a jejich předání zainteresovaným institucí v jednotlivých městech. Získaná data budou sloužit jako základ vytvoření bezbariérové mapy pro města Jindřichův Hradec a Třeboň.

2 TEORETICKÁ ČÁST:

2.1 ZDRAVÍ

Pojem zdraví a jeho obsah vnímáme každý z nás po svém. Jedni vidí zdraví jako prostředek k hodnotnému životu, pro druhé představuje zdraví samo o sobě cíl. S myšlenkou, kterou jednou vyslovil bývalý generální ředitel Světové zdravotnické organizace Halfdan Mahler: „Zdraví není všechno, ale všechno ostatní bez zdraví není ničím“ (Čevela a kol., 2009, s. 108), musíme souhlasit.

Existuje celá řada definic zdraví. Většina z nich vychází, nebo pouze rozšiřuje definici Světové zdravotnické organizace, která veřejnosti předložila nejužívanější definici zdraví, která definuje zdraví jako stav kompletní fyzické, mentální a sociální pohody a nesestává se jen z absence nemoci nebo vady. Uvedením této definice do literatury a povědomí veřejnosti je nejčastěji vztahováno k roku 1948, v některých literárních zdrojích se jako období vzniku této definice uvádí rok 1946, takže by se mohlo zdát, že se jedná o dva různé přístupy nebo případně o upravenou verzi první definice, publikovanou později (Monatová, 1998). Oba tyto časové údaje jsou však v něčem opodstatněné: definice byla přijata v Preambuli k Ústavě WHO (WHO constitution) na Mezinárodní konferenci ke zdraví, která se konala v New Yorku ve dnech 19. - 22. 6. 1946, podepsána byla zástupci z 61 zemí dne 22. 7. 1946 a uvedena v platnost oficiálně 7. 4. 1948. Tato definice v anglickém originále zní takto: „Health is a state of complete physical, mental and social well-being and not merely the absence of disease or infirmity“ (Kebza, 2005, s. 21).

Vymezuje tedy zdraví jako stav úplné tělesné, duševní a sociální pohody a ne jako pouhou nepřítomnost nemoci nebo slabosti. Tato definice sice nebyla po celou dobu své existence změněna, WHO však postupně vypracovala některé dodatečné charakteristiky zdraví (viz dále), jež ji doplňují (Monatová, 1998).

Na Světovém zdravotnickém shromáždění (World Health Assembly) v roce 1977 byla navržena zásadně nová myšlenka v péči o zdraví: byla zde převzata vize celosvětově platných podmínek dosažení a udržení nejvyšší možné úrovně zdraví během lidského života, nazvána Zdraví pro všechny (Health for All). Tato vize stanovila zásadní globální priority tohoto úsilí a její postupná realizace byla zaměřena na integraci veřejné zdravotní politiky a souborů konkrétních směřujících

k rozvoji a podpoře zdraví (health promotion). Ve vztahu ke zdraví se ve výzvě Zdraví pro všechny (dále jen HFA) objevuje doplňující charakteristika zdraví

jako schopnost vést sociálně a ekonomicky produktivní život. Tímto dovětkem a jeho postupným uplatňováním v systému zdravotní péče a zdravotní politiky přestalo být zdraví cílem samo o sobě a stalo se prostředkem k realizaci harmonického vývoje člověka (Monatová, 1998).

V roce 1991 byl přijat regionální akční plán HFA a v roce 1999 byla publikována inovovaná verze této strategie, zvaná Zdraví pro všechny v 21. století (Health for ALL in 21st Century, zkráceně HFA 21), zpracována již do podoby regionálních strategií. V tomto dokumentu bylo vytčeno 21 konkrétních cílů této strategie, které vymezují podnětné tematické oblasti pro rozvoj zdravotní politiky. Evropský regionální program Zdraví 21 obsahuje jeden ústřední záměr – umožnit všem, aby dosáhli plného zdravotního potenciálu (Kebza, 2005).

Docentka Machová (2009), spoluautorka knihy *Výchova ke zdraví*, zdůrazňuje, že pocit pohody ve vztahu ke zdraví prožíváme každý jinak, proto je zdraví velmi subjektivní, relativní a jedinečné. Dává každému šanci cítit se zdrav. Tedy i těm z nás, kteří jsou zdravotně znevýhodněni.

Druhou stranou ve výkladu zdraví je například definice od autorů *Výchovy ke zdraví pro zdravotnické školy*. Podle nich lze zdraví chápat jako schopnost vyrovnat se s nároky vnitřního a zevního prostředí bez narušení životních funkcí. Tímto ale všem znevýhodněným bereme možnost být ještě zdraví (Machová, 2009).

Osobně se přikláním k výkladu zdraví od autorky Machové (2009), myslím, že není pravdou to, že člověk se znevýhodněním musí být nutně považován za nemocného nebo nezdravého, jak tomu v naší populaci většinou bývá. Pokud se aktuálně cítíme zdraví, jsme zdraví i přes všechna úskalí, která nám handicap přináší.

2.1.1 Multidimenzionální charakteristika zdraví

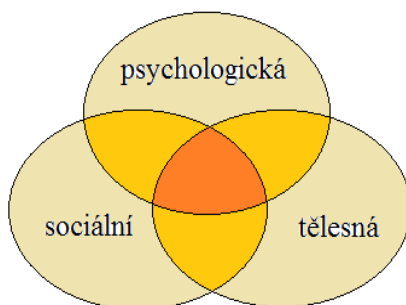
Zdraví není takovou samozřejmostí, jakou by se mohlo na první pohled zdát. Je křehké, zranitelné a většinou si jeho hodnotu uvědomíme až tehdy, když ho ztrácíme. Oproti minulým dobám se značně zlepšila možnost léčby různých nemocí. Lidé tím však také získali až nemístnou důvěru ve schopnost medicíny, a poněkud

byl opomíjen fakt, že je vhodnější nemocem předcházet, než je léčit, že základem stálého a pevného zdraví je prevence (Krejčí, 2008).

Bio-psycho-sociální model považuje tělo a duši za dva neoddělitelné aspekty člověka a bere je oba v úvahu tam, kde jde o otázky zdraví a nemoci. Sleduje biologické, psychologické i sociální faktory všude tam, kde se zjišťuje, co kladně či záporně ovlivňuje zdravotní stav člověka. Chápe biologické, psychologické a sociální faktory jako společně působící části na zdraví a nemoc člověka. Základní přístup tohoto modelu zdraví je interdisciplinární. Týká se to jak etiologie, tak diagnostiky, terapie, rehabilitace, ale hlavně prevence. Prvořadou pozornost věnuje zdraví. Nepovažujeme ho totiž za něco, co je nám automaticky dáno, zdraví vidíme jako něco, čeho člověk dosahuje tam, kde věnuje patřičnou pozornost jak biologickým, tak psychologickým i sociálním faktorům. V rámci systémového přístupu respektování těchto tří složek se snaží postihnout takzvanou kvalitu života daného člověka, a to jak ve zdraví, tak v nemoci (Strejčková a kol., 2007).

Machová (2009) zdůrazňuje, že zdraví má tři odlišné dimenze, které jsou však navzájem těsně propojené. Jedná se o dimenze psychického, sociálního a tělesného zdraví.

Zdraví je chápáno jako celek složený z částí na sobě navzájem závislých. Cokoliv se stane s jednou částí, bude mít vliv na všechny ostatní. Každý prvek musí být chápán v kontextu zdraví jako celku. K lepšímu dokreslení koncepce celistvosti je pro názornost použitý obrázek uvedený níže. Každý kruh znázorňuje jeden aspekt zdraví (Strejčková a kol., 2007).

Obrázek 1: Oblasti lidského zdraví

Zdroj: Krejčí, 2010

2.1.2 Dimenze psychologická

Psychické zdraví bychom mohli vnímat jako stav naprosté psychické vyrovnanosti a pocit dokonalé duševní harmonie. Psychicky zdraví jsme také schopni adekvátního sebehodnocení a seberealizace. Jsme vyrovnaní a schopni adaptace náročným životním situacím, nebo alespoň adekvátní vyrovnání se s nimi.

Patří sem i emocionální zdraví, které nám pomáhá pochopit naše pocity a schopnosti. Vědět a znát, jaký máme názor sami na sebe a i na ostatní lidi, nám pomáhá vysvětlit naše pocity tak, aby jim porozuměli i ostatní. Tato složka nám umožňuje pochopit a uvést do vzájemného vztahu všechny aspekty zdraví. Každý z těchto aspektů je důležitý a ovlivňuje ty ostatní (Strejčková a kol., 2007).

Holčík (2010) uvádí, že duševní zdraví je někdy uváděno jako psychologické či mentální zdraví, které chápeme jako pohodu týkající se našeho myšlení a prožívání. Duševní zdraví zahrnuje emocionální zdraví a vztahuje se k subjektivnímu hodnocení vlastního zdravotního stavu a k intelektuálním schopnostem.

Mentální (duševní) zdraví můžeme charakterizovat jako stav všeobecné pohody, racionálního myšlení, efektivního chování, emoční vyspělosti apod. (Soudková, 2006).

2.1.2 Dimenze sociální

Sociální zdraví je spojeno s tím, jak vidíme sami sebe jako individualitu, jako muže nebo ženu, a jak vycházíme s ostatními lidmi. Potřebujeme pochopit, co je pro nás opravdu důležité ve vztahu k blízkým, ale i k ostatním lidem. Měli bychom se naučit, jak nejlépe rozvíjet své schopnosti a dovednosti směřující ke zlepšování a posilování jednotlivých vztahů (Strejčková a kol., 2007).

Znakem sociálního zdraví je pocit radostného soužití se svým okolím se schopností plnit všechny úkoly a společenské role, které se od jedince očekávají (Čevela a kol., 2009).

Tato dimenze se týká schopnosti navazovat a rozvíjet mezilidské vztahy a zvládat sociální role. Sociální status lidí předznamenává do značné míry jak riziko nemocí a jejich skutečný výskyt, tak možnosti diagnostiky, léčení a rehabilitace. Příkré sociální rozdíly bývají provázeny zdravotními rozdíly (Holčík, 2010).

2.1.3 Dimenze tělesná

Fyzické zdraví je spojeno s tím, jak náš organismus pracuje, a vypovídá o zdraví každého systému v těle. Pro nás je důležité pochopit, jak je náš organismus schopen pracovat, abychom dokázali rozlišit, kdy nevykazuje žádné známky nemoci a kdy naopak je v něm něco v nepořádku (Strejčková a kol., 2007).

Holčík (2010) tvrdí, že tato dimenze se obvykle dává do souvislosti s nepřítomností nemoci nebo vady. Znamená udržení fyziologických funkcí orgánů, biologickou integritu jedince jako celku a nenarušenost tělesných funkcí.

Dle WHO bychom mohli za tělesně zdravého jedince považovat osobu, která je schopna adekvátně naplňovat svou potřebu pohybu, jakožto základního projevu každé živé existence.

Užitečné je vycházet z definice, kterou uveřejnila světová zdravotnická konference v r. 1994: „QoL (quality of life) je to, jak jedinec vnímá své postavení ve světě v kontextu kultury a hodnotových systému, v kterých žije, a ve vztahu k jeho cílům, očekáváním, životnímu stylu a zájmům“ (paininitiative, 2003, online).

2.2 HANDICAP

V každé době a v každém lidském společenství přirozeně nacházíme stopy přítomnosti handicapovaných osob- lidí, kteří se s postižením buď narodili, nebo k němu přišli například následkem vážného úrazu či onemocnění (Slowík, 2007).

„V nejstarším období bylo zvykem se těchto novorozenců buď zbavovat, nebo je vylučovat z toho důvodu, aby nezatěžovali společnost. Vyskytovaly se také různé handicap v průběhu života – tj. v dětství či mládí, v dospělosti nebo ve stáří. Přístup k těmto jedincům se v průběhu vývoje lidské společnosti postupně měnil a je to až do současnosti otevřený, nedořešený problém“ (Monatová, 1998, s. 32).

Kdybychom se podívali hlouběji do historie, radikálním způsobem vyrovnání se s takzvanými „nepotřebnými jedinci“ v prvobytně pospolné společnosti byla jejich likvidace, což bylo typickým a vyhraněně nehumánním rysem tohoto období. V otrokářství se odstraňovali jen tělesně vadní novorozenci, ostatní pohybově omezené děti se prodávaly, a pokud měly velmi nápadné defekty, používaly se k výdělečné žebrotě. V některých zemích, jako např. ve starém Egyptě nebo

v Aténách, se ale tyto kruté způsoby zamítaly a již tehdy vznikaly prvky budoucí veřejné péče o znevýhodněné jedince (Monatová, 1998).

Pokud jste již někde zaslechli, nebo se někde dočetli o způsobech spartánského systému vyrovnávání se se slabšími jedinci, jistě vám jejich způsoby utkvěly v paměti jako mně. Zde byli novorozenci prohlédnuti, a pokud nebyli zdraví a silní, byli házeni napospas dravé zvěři do hlubokých propastí lesnatého pohoří Tažgétu v Řecku na jihu Peloponésu. Spartskou tradici přijal právě Aristoteles, který chtěl utratit v první řadě slabé děti s tělesnými vadami. Chtěl, aby děti byly likvidovány především proto, že měl starost o zdravé potomstvo. Zdůrazňoval, že zdravé děti se nemají zaměstnávat činnostmi, které deformují jejich zevnějšek a oslabují jejich intelekt (Monatová, 1998).

Shrňme – li tedy období nejstarších civilizací, bývá bezesporu spojováno se zbavováním se nemocných a jakkoliv postižených členů společnosti. Pravdou však zůstává, že likvidace handicapovaných jedinců, případně tvrdá represivní opatření vůči těmto lidem (jejich zneužívání, zotročování apod.), patřily v té době prokazatelně mezi velmi rozšířené jevy. Vzhledem k úrovni a zvláště malé dostupnosti speciální lékařské a výchovné péče nebyly tyto způsoby příliš překvapující (Titzl, 2000).

Ovšem i navzdory rozporuplnému a v některých obdobích velmi negativně vymezovanému vztahu většinové společnosti k jejím znevýhodněným členům se setkáváme se stopami pomoci a péče o jedince s postižením od nepaměti. Potřeba a snaha léčit nemoci a napravovat vady je stará stejně jako nemoci a postižení (Slowík, 2007).

V roce 1981 byl vyhlášen OSN „Mezinárodní den invalidů“, jehož hlavním heslem bylo „všichni jsme ohroženi“. Měl se stát varovným mementem pro celý svět, obrátit pozornost všech zemí na nesnáze handicapovaných dětí i dospělých, získat o ně zájem a také materiální pomoc. Kromě toho chtěl upozornit na fakt, že každý rok přibývá výrazně počet postižených všech věkových skupin. V současné době se problematikou zdraví a zdravotního postižení zabývá Světová zdravotnická organizace (World health organization, WHO) (Monatová, 1998).

2.3 VÝVOJ TERMINOLOGIE

Terminologie používaná pro osoby se zdravotním omezením se během let měnila a stále se vyvíjí nejen v českém jazyce, ale i v zahraničí. Například ještě v roce 1913 byl založen „Jedličkův ústav pro mrzáčky“, zatímco v současnosti by byl výraz „mrzák“ zcela nepřijatelný, podobně jako dříve běžné označení v anglickém jazyce „crippled“. Od výrazu invalida, který je původně z francouzštiny a znamená „bezceňný“ (původně voják neschopný služby), se v současné době rovněž ustupuje (Votava, 2005).

V dnešní době používáme pojem omezení, tj. restringovaná participace, která může podle mezinárodní klasifikace funkčních schopností (dále jen MKF) nastat v určitých situacích a vyplývá ze snížení příslušné aktivity. Participace je tedy snižena některá aktivita, která je pro dotyčnou osobu omezující (restringující) v aktivitě důležité ve vztahu k faktoru prostředí. Dle Trojana (2005) nahrazuje tedy pojem handicap. Tuto skutečnost lze uvést na příkladu jedince, který má problémy s hybným aparátem dolních končetin. Pokud výše zmiňovaná osoba bude vykonávat sedavé zaměstnání, není nijak limitována oproti zdravému člověku bez omezení. Pokud by však tato osoba vykonávala činnost například poštovního doručovatele, nebude se moci v dané činnosti uplatnit, a tudíž jde o restrikcii participace. MKF však zdůrazňuje, že člověka nehodnotí jako takového, ale právě podle situací, ve kterých se nachází a které pro něj mohou být omezující (disabling). Důležité je, že jinak ale zůstává zdravý. Ovšem vše závisí na prostředí, které danou situaci vytváří jako bezbariérovou nebo facilitující (Trojan a kol., 2005).

2.3.1 Základní terminologie

Autoři, zabývající se problematikou pohybového postižení a handicapu, vycházejí z klasifikace Světové zdravotnické organizace - World Health Organization (dále jen WHO), která byla uvedena v roce 1980 a novelizovaná v roce 2001. Uvedená organizace se značnou měrou zabývá problematikou zdravotního postižení, včetně všech důsledků. Tato limitace handicapovanému jedinci přináší omezení či znevýhodnění v osobním, případně pracovním životě.

Základní terminologie dle WHO:

- vada, porucha, defekt (Impairment): narušení (abnormalita) psychické, anatomické, či fyziologické struktury nebo funkce
- postižení (Disability): omezení nebo ztráta schopnosti vykonávat činnost způsobem, nebo v rozsahu, který je pro člověka považován za normální
- znevýhodnění (Handicap): omezení pro jedince vyplývající z jeho vady nebo postižení, které ztěžuje nebo znemožňuje, aby naplnil roli, která (vzhledem k jeho věku, pohlaví a sociálním či kulturním činitelům) je pro něj normální (hcdg, 2012, online)

2.3.2 Tělesné postižení

V naší době se za tělesné postižení považuje dlouhodobý nebo trvalý stav, jenž je charakteristický anatomickou, orgánovou nebo funkční poruchou, kterou již nelze veškerou léčebnou péčí zcela odstranit nebo alespoň významně zmírnit. Takový stav znamená postižení jedné či více oblastí člověka, přináší výraznou redukci jeho reálných možností i životních šancí, omezuje jeho průceschopnost a negativně zasahuje do mnoha stránek kvality jeho života (Novosad, 2011).

Společným znakem pro všechny snahy definovat tento pojem je celkové nebo částečné omezení hybnosti, přičemž omezení hybnosti může být prvotní nebo druhotné. V prvním případě se jedná buď o přímé postižení vlastního hybného ústrojí nebo o centrální či periferní postižení nervové soustavy. V periferní části je pak postižen vlastní pohybový aparát např. amputacemi, deformacemi, vývojovými vadami atd. V případě druhotného omezení hybnosti je centrální i periferní nervová soustava i samotný pohybový aparát bez patologických změn. Hybnost zde však zůstává omezena z jiných příčin. V tomto případě se mohou projevit následky srdečních vad, revmatických a kostních chorob atp., které způsobují omezení pohybu (Vítková, 2004).

Novosad (2011) rozděluje zdravotně postižené na ty, kteří mají dlouhodobé fyzické, mentální, duševní nebo smyslové postižení, jež v interakci s různými překážkami může bránit jejich plné a efektivní účasti ve společnosti rovnocenně s ostatními. (Úmluva o právech osob se zdravotním postižením, 2006).

Slowík (2007) ve své knize poznamenal, že mnoho lidí má o tělesném postižení zcela zkreslené představy. Většinou si představí někoho na vozíku nebo

s berlemi v podpaží. Tělesné postižení ovšem souvisí s mnoha projevy, patří sem zdravotní oslabení, která na první pohled nemusí být vidět. Pozornosti si tedy stejně tak zaslouží ten, komu chybí palce na jedné ruce, stejně tak ten, který je upoutaný na vozík.

Jankovský (2006) ve své publikaci uvádí, že tělesným postižením se v obecné rovině rozumí takové postižení, které se projevuje dočasnými nebo trvalými problémy v motorických dispozicích člověka. Jedná se zejména o poruchy nervového systému, jestliže jsou příčinou poruchy hybnosti. Může také jít o různé poruchy pohybového a nosného (muskuloskeletálního) aparátu. Toto se může negativně odrazit ve vývoji osobnosti člověka s postižením. Bývá narušen jeho psychomotorický vývoj. To se může projevit nejen v oblasti motorické, ale také například v oblasti psychické a v sociální sféře.

Nejzřetelnějším rysem osob s tělesným postižením bývá omezení pohybových schopností, či koordinace pohybů. To má vliv na stále znatelné zpochybňování hodnoty a normality lidí s tělesným postižením, protože argumentovaným atributem či projevem existence lidské bytosti je pohybovat se, být činný, být aktivní typicky lidským způsobem, tj. cíleným jednáním realizovat nejprve v duchu navržený plán (podávat výkon, být soběstačný, pracovat, občansky participovat) (Novosad, 2011).

2.3.3 Chronické postižení

Obvykle jde o nevyléčitelné onemocnění, resp. dlouhodobě výrazně nepříznivý zdravotní stav pohybového aparátu. Toto poškození nebo oslabení fyziologických funkcí lidského organismu vyžaduje vhodnou životosprávu, životní styl a dodržování určitých léčebných opatření. Významně snižuje kvalitu života nemocného i jeho blízkých, omezuje jeho výkonnost nebo odolnost vůči zátěži, námaze a mnohdy vede i k nechtěnému utlumení fyzických aktivit. Sekundárně může vést k omezení pohybových schopností (pohybové aktivity patří k zátěžím, které jsou kontraindikovány onemocněním), popř. až k degenerativním změnám na nosném a motorickém aparátu člověka. Někteří autoři tuto skupinu onemocnění označují jako interní postižení a zdůrazňují fakt, že většinou takováto postižení nejsou na první pohled zřejmá, a tudíž člověka tolik nestigmatizují (Novosad, 2011).

2.3.4 Lokomoční (pohybové) postižení

Pohybové postižení je omezení hybnosti až nemožnosti pohybu, dysfunkce motorické koordinace v příčné souvislosti s poškozením, vývojovou vadou, orgánovou či funkční poruchou nosného a hybného aparátu, centrální nebo periferní poruchou intervence, amputací či deformací části pohybového či nosného aparátu. Taková poškození či dysfunkce jsou obvykle patrná na první pohled a mají charakter trvalého snížení funkční výkonnosti i ztráty schopnosti hybnosti v některých případech se jedná o výrazně omezenou hybnost až úplnou imobilitu, což má zásadní vliv na kvalitu života, soběstačnost a přístup k životním příležitostem u těchto občanů (Novosad, 2011).

U obou uvedených skupin budeme dle výše zmiňovaného autora vycházet ze souhrnného označení tělesného postižení, resp. osoby s tělesným postižením.

Pro nás však bude lépe srozumitelné rozdělení tělesného postižení podle architektky Filipiové, která kategorizovala handicapované osoby do čtyř následujících skupin:

- V první kategorii jsou zařazeni lidé s lehčím tělesným postižením. Pohybují se většinou pomocí hole nebo francouzské berle nebo jde o starší osoby. Problémem jsou pro ně vysoké schodišťové stupně, těžko se jim nastupuje do dopravních prostředků, nebezpečný je kluzký terén. Mohou mít potíže se vstáváním ze židle. Pády, zejména u starších osob, způsobují velmi vážné následky.
- Do druhé kategorie můžeme zařadit osoby, které se pohybují pomocí francouzských holí a nezřídka i pomocí protetických a ortopedických pomůcek, které jim umožňují stoj a ve větší či menší míře i chůzi. Těmito pomůckami jsou například různé opěrné či fixační dlahy, nejčastěji kolenního kloubu, které drží postiženého ve stoji. Tyto osoby mají potíže s chůzí jako takovou. Jsou schopny ujít pouze omezenou vzdálenost a chůze je značně vyčerpává. Těžko vstávají, často při vstávání potřebují pomoc druhé osoby. Velkým problémem, leckdy nepřekonatelným, jsou pro ně schody, zvláště tehdy, chybí-li zábradlí. Dopravní prostředky jsou pro ně zcela nepřístupné, velkým nebezpečím je kluzký terén.

- Do třetí kategorie se řadí vozíčkáři. Ale i mezi nimi existují podstatné rozdíly. Jsou vozíčkáři, kteří potřebují vozík jen pro pohyb venku, protože nejsou schopni delší dobu stát nebo chodit. Často se jedná o osoby s amputací dolní končetiny, mohou to být i staří lidé, kterým pohyb znesnadňuje jejich věk. Mezi tyto vozíčkáře též patří lidé uvedení v druhé kategorii. Navíc je třeba si uvědomit, že ani pohyb na vozíku není nijak lehký a vyžaduje značnou sílu v pažích. Argument, že si lze pořídit elektrický vozík, lze vyvrátit. Ne každý postižený má ze zákona na elektrický vozík nárok a zakoupit si jej z vlastních zdrojů je leckdy z finančních důvodů nemožné. Cena tohoto vozíku značně převyšuje částku sto tisíc korun. Do této kategorie spadají i vozíčkáři, kteří jsou trvale upoutáni na ortopedický vozík, ale jsou zcela samostatní. Nepotřebují, až na výjimečné situace, pomoc druhé osoby. Žijí životem jako každý jiný. Dojíždějí do zaměstnání autem, vychovávají děti, starají se o své blízké. Zkrátka jen „nechodí“.
- Další skupinou mezi vozíčkáři jsou ti, kteří k některým úkonům vyžadují asistenci druhé osoby. Potřebují pomoci při přesunování se z vozíku na lůžko, při osobní hygieně, leckdy i při pohybu venku. Tyto osoby mohou mít ve větší či menší míře postiženy i ruce. Dále lze hovořit i o vozíčkářích, kteří potřebují pomoc druhé osoby čtyřicet hodin denně. Jsou to většinou kvadruplegici, tedy osoby ochrnuté na všechny čtyři končetiny. Zvláštní skupinou se specifickými potřebami v této kategorii jsou osoby pohybující se na elektrickém vozíku. Většinou jde o osoby, které mají postiženy i ruce. Tito lidé mají vzhledem k druhu vozíku zvýšené nároky na prostor. Velmi nebezpečné jsou pro ně terénní nerovnosti, protože minimálně hrozí převrácení vozíku. Zvláště na tuto skupinu lidí se při projektování zcela zapomíná, zejména z výše zmíněných prostorových nároků.
- Ve čtvrté kategorii jsou lidé, jejichž nemoc je progresivní. Ta se zprvu více méně neprojevuje, ale později postižený prochází postupně jednotlivými výše uvedenými kategoriemi. Tento problém, pokud zařizujeme byt nebo pracovní místo pro takto postiženou osobu, se řeší nejhůře a je třeba zcela respektovat potřeby postiženého a pamatovat na jeho nároky, které budou časem narůstat (Filipiová, 2002).

2.4 ARCHITEKTONICKÉ BARIÉRY

Důležitou komponentou pro osoby se znevýhodněním je participace, což je zapojení se do životní situace. Podstatným je tedy faktor prostředí, který je významný, poněvadž může velmi příznivě (facilitujícím působením) nebo nepříznivě (bariérovým působením) ovlivnit překonávání nepříznivého vlivu zdravotních poruch (Votava, 2005). V 80. letech se v rámci Svazu invalidů (dále jen SI) shromáždili odborníci na odstraňování bariér. Tito odborníci začali dbát na to, aby veřejné budovy byly stavěny a upravovány jako bezbariérové. Organizátorem těchto snah byl od počátku Ing. Jan Skopec, který je až dosud předsedou organizace Svaz pro životní prostředí zdravotně postižených (Votava, 2005).

V roce 1989 zaniká SI a vyčleňují se z něj dvě základní linie sdružení zdravotně postižených a sbor zástupců organizace zdravotně postižených. V roce 2000 vzniká sloučením uvedených spolků Národní rada zdravotně postižených (dále jen NRZP), působí dodnes. Na odstraňování architektonických bariér se také velmi významně podílejí charitativní organizace, které mají dlouhou tradici při některých církvích, a zabývají se péčí o zdravotně postižené. Příkladem je charita při církvi katolické, sociální program při Židovské obci aj. Dále existují nadace (např. Konto bariéry) a veřejně prospěšné společnosti. Jejich primárním cílem je shromažďování finančních prostředků a jejich cílené využívání - např. pro odstraňování architektonických bariér, a k dalším cílům zlepšujícím kvalitu života osob zdravotně postižených (dále jen OZP) (Votava, 2005).

Architektonické bariéry ve vztahu k postižení:

Bezbariérové prostředí je klíčovým parametrem společnosti založené na rovných právech a prvkem poskytujícím občanům samostatnost a umožňujícím jim vést aktivní společenský a ekonomický život. Je podstatou společnosti založené na nediskriminaci a úplném začlenění všech občanů. Různorodost naší společnosti vyžaduje budování prostředí bez překážek takového, které nezpůsobuje zdravotní postižení a vady. Přístupnost je tedy záležitostí nás všech (Aragal, 2005).

Aby se mohli OZP volně pohybovat a mohly cestovat, je nutné, aby k tomu měly často přizpůsobené životní prostředí. Překážky, které jim v dosažení těchto cílů

brání, jsou označovány jako architektonické bariéry (dále jen AB) a liší se podle typu postižení. Nejčastěji se uvažuje o odstraňování AB pro člověka, pohybujícího se na invalidním vozíku. Místa, která jsou pro vozíčkáře přístupná, se označují symbolickým zobrazením vozíku, což je mezinárodně přijatý symbol přístupnosti, neboli bezbariérovosti (Votava, 2005).

„Zajištění přístupu a užívání osobám s omezenou schopností pohybu a orientace je závaznou podmínkou u staveb občanského vybavení v částech určených pro správu řízení, služby, obchod a veřejné stravování, tělesnou výchovu, školství a kultur, zdravotnictví a sociální péči, veřejnou dopravu a dočasné ubytování (internáty, koleje, ubytovny, hotely apod.)“ (Vysokajová, 2000, s. 139).

V případě, že je prostředí přístupné pro osoby na vozíku, bývá přirozeně dostupné i pro ženy s kočárky či lidi staršího věku. Ovšem lidé těžce postižení, kteří chodí velmi nesnadno o berličích, mohou mít zčásti jiné požadavky než vozíčkáři. Nevyhovuje jim např. hladká podlaha, šikmá plocha, potřebují správně umístěné zábradlí. Bezbariérové prostředí je chápáno v širším smyslu, tedy přístupnost veřejných budov, veřejných prostranství i upravené zeleně, a to tak, aby jim nehrozilo žádné nebezpečí. (Votava, 2005).

Pokud bychom chtěli zmiňovat přístupnost veřejných budov, stanoví zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (Stavební zákon) v platném znění povinnost stavebního úřadu v územním řízení posoudit, zda návrh splňuje obecné technické požadavky zabezpečující užívání staveb s omezenou schopností pohybu a orientace (§ 37). Podle vyhlášky č. 398/2009 Sb., která stanoví obecné technické požadavky zabezpečující užívání výše uvedených staveb těmito osobami je podmínkou vydání kolaudačního rozhodnutí stavebním úřadem. Jmenovitě jde o bytové domy a stavby pro sociální péči, stavby občanského vybavení, stavby, v nichž se předpokládá zaměstnávání osob s těžkým postižením. U budov postavených před účinností výše uvedeného zákona, včetně obchodů, kulturních zařízení, bank apod., je rozhodnutí o rekonstrukci umožňující přístup těžce fyzicky postižených ponecháno na vůli majitele. Vzhledem k tomu je většina z nich dosud nepřístupná (Vysokajová, 2000).

2.5 LEGISLATIVA

Pro osoby s handicapem je bezesporu velmi důležité legislativní zázemí, které je u nás zajištěné podle občanského sdružení Bez bariér třemi základními dokumenty, kterými jsou Vyhláška 398/2009 Sb., Charta přístupu a Národní plán Ministerstva pro místní rozvoj ze dne 5. listopadu 2009, o obecných technických požadavcích zabezpečujících bezbariérové užívání staveb (bezbarier, 2012, online).

Charta přístupu

Charta přístupu k dopravním službám a infrastruktuře byla přijata na konferenci evropských ministrů dopravy (CEMT) ve dnech 19. a 20. května 1999 ve Varšavě (bezbarier, 2012, online).

Národní plán

V dubnu 1998 přijala vláda České republiky Národní plán vyrovnávání příležitostí pro občany se zdravotním postižením. Jde o velmi důležitý dokument, který stručně charakterizuje jednotlivé oblasti života této skupiny obyvatel a stanovuje v nich jednak cíle, jednak závazná opatření pro různé státní instituce. Realizace těchto opatření by měla vést ke zlepšení životních podmínek zdravotně postižených (bezbarier, 2012, online).

2.6 VEŘEJNOPRÁVNÍ BUDOVA

Pojem „veřejnoprávní budova“ je všeobecně uznávaný a používaný pojem, který však není právně definovaný ani úředně zavedený. Odbor správy majetku Ministerstva vnitra se domnívá (viz příloha 4), že problematiku uvedeného výrazu řeší vyhláška 398/2009 Sb., o obecných technických požadavcích zabezpečujících bezbariérové užívání staveb. V § 2 vyhlášky je uvedeno, že se tato vyhláška mimo jiné vztahuje na stavby občanského vybavení v částech určených pro užívání veřejností. V § 6 je uvedeno, co se pod názvem „stavba občanského vybavení“ rozumí (např. stavba pro veřejnou správu, soudy, státní zastupitelství, policii, obviněné a odsouzené, pro sdělovací prostředky, pro obchod a služby, pro ochranu

obyvatelstva, pro sport, školy, předškolní a školní zařízení, stavba pro kulturu a duchovní osvětu, pro zdravotnictví a sociální služby, pro veřejnou dopravu, stavba ubytovacího zařízení pro cestovní ruch pro více než 20 osob). (Ministerstvo pro místní rozvoj, 2012, online)

3 CÍLE A ÚKOLY PRÁCE

3.1 CÍLE PRÁCE

Cílem této práce je snaha o komplexní zmapování přístupnosti osob s tělesným postižením, především osobám upoutaných na invalidní vozík, do veřejnoprávních budov. Zvýšení informovanosti o bezbariérovosti státem zřizovanými budovami bude přínosem pro minoritní skupinu obyvatel zvolených měst.

3.2 ÚKOLY PRÁCE

Pro teoretickou a praktickou část bakalářské práce s komparací jsem si stanovil tyto úkoly:

- Objasnění pojmů v teoretické části
- Fyzická rekognoskace měst Jindřichův Hradec a Třeboň
- Zmapování architektonických bariér ve veřejnoprávních budovách
- Utřídění a vyhodnocení zjištěných dat v první a druhé lokalitě
- Vzájemná komparace a klasifikace obou lokalit
- Diskuse
- Stanovení závěrů
- Doporučení do praxe

Hlavním úkolem práce bylo stanovení zmapování a srovnání architektonických bariér ve veřejnoprávních budovách pro osoby s tělesným postižením v lokalitách Jindřichův Hradec a Třeboň. Po jednání s pobočkou Národního institutu pro integraci osob v Jindřichově Hradci bylo dohodnuto předání výsledků terénního šetření. Tento krok se setkal s velmi kladným ohlasem, protože tyto informace dosud nikdo této instituci neposkytl. Dále budou výsledky předány zastupitelům daných měst, aby mohli zlepšit problematiku bariér svým občanům.

3.3 ODBORNÉ PŘEDPOKLADY

Předpoklad 1

Předpokládám, že veřejnoprávní budovy v obou městech budou mít zajištěný přístup pro osoby s pohybovým postižením.

Předpoklad 2

Předpokládám, že ve výsledném hodnocení bude město Třeboň lépe bezbariérově zajištěno z důvodu rekonstrukce bývalých vojenských kasáren na komplex veřejnoprávních budov.

Předpoklad 3

Předpokládám, že mé realizované šetření bude sloužit k lepší orientaci pohybu tělesně postižených obyvatel a návštěvníků obou zvolených měst.

4 PRAKTICKÁ ČÁST

4.1 METODIKA

Hlavní metodou terénního šetření v daných lokalitách byla:

- 1- Rekognoskace veřejnoprávních budov, jejich navštívení a monitoring dle vyhlášky 398/2009 Sb., o obecných technických požadavcích zabezpečující bezbariérové užívání staveb.
- 2- Analýza a syntéza odborného textu.
- 3- Komparace zvolených lokalit- Jindřichův Hradec a Třeboň.

Dle oficiálních zdrojů odboru správy majetku ministerstva vnitra se pod pojmem veřejnoprávní budova rozumí každá stavba občanského vybavení dle §6 vyhlášky 398/2009 Sb.

- a) stavba pro veřejnou správu, soudy státní zastupitelství, policii, obviněné a odsouzené
- b) stavba pro sdělovací prostředky
- c) stavba pro obchod a služby
- d) stavba pro ochranu obyvatelstva
- e) stavba pro sport
- f) školy, předškolní a školská zařízení
- g) stavba pro kulturu a duchovní osvětu
- h) stavba pro zdravotnictví a sociální služby
- i) budova pro veřejnou dopravu
- j) stavba ubytovacího zařízení pro cestovní ruch s celoročním i sezónním provozem pro více než 20 osob

Záměrem navštívených zařízení bylo seznámení se s aktuálním stavem architektonických bariér, zejména stavebních prvků, jakými jsou vyhrazená stání pro vozidla přepravující osoby těžce tělesně postižené, přístup do budov, vstupní dveře,

pohyb uvnitř budov, bezbariérové toalety, jejich přístup a překážky znemožňující pohyb. Vše jsem zaznamenával do formuláře (viz příloha 1).

U dokončených staveb s nejméně dvěma podlažími, které nejsou vybaveny výtahem nebo bezbariérovou rampou, a nelze je z technických důvodů zřídit, musí být zajištěno bezbariérové užívání alespoň vstupního podlaží. U staveb veřejné správy musí být v tomto podlaží umožněno užití všech služeb poskytovaných po budově. U staveb s výtahem určeným pro dopravu osob nebo osob a nákladů musí být osobám s omezenou schopností pohybu umožněn přístup do všech podlaží určených pro užívání veřejností.

Parkování

Na všech vyznačených vnějších i vnitřních odstavných a parkovacích plochách a v hromadných garážích pro osobní motorová vozidla musí být vyhrazena stání pro vozidla přepravující osoby těžce pohybově postižené nejméně v následujícím počtu vycházejícím z celkového počtu stání každé dílčí parkovací plochy:

2 až 20 stání	1 vyhrazené stání
21 až 40 stání	2 vyhrazená stání
41 až 60 stání	3 vyhrazená stání
61 až 80 stání	4 vyhrazená stání

Dále už dílčí parkovací plochy neuvádím, protože více než 100 parkovacími místy žádné navštívené město nedisponuje.

Vyhrazená stání pro vozidla přepravující osoby tělesně postižené musí splňovat šířku nejméně 3500 mm. Při podélném stání musí být zachována délka minimálně 7000 mm. Podélné stání smí mít nejvyšší poměr sklonu 1:50 (2%) a příčný sklon v poměru 1:40 (2,5%).

Obyvatelé měst uvedli, že parkovacích ploch před veřejnoprávními budovami je dostatečný. Za problém však považují bezohledné řidiče, kteří bez příslušného oprávnění, na tato vyhrazená parkovací místa parkují svá vozidla. Mnohdy využívají šířku vyčleněného prostoru k eliminaci oděrek na laku vozů. Jindy je to jen bezohlednost z důvodu šetření času při hledání parkovacích ploch. Městská policie

v obou městech důsledně dohlíží na dodržování správného parkování a hříšníků postupem času ubývá. Nejvíce pomohlo zavedení bodového systému pro řidiče.

Přístup do staveb

Přístup do výše zmiňovaných staveb musí být bez schodů a vyrovnávacích stupňů. Vstupy musí být v úrovni komunikace pro chodce. Brání-li tomuto řešení závažné územně technické nebo stavebně technické důvody, může být vyrovnání výškového rozdílu řešeno bezbariérovou rampou nebo v odůvodněných případech u změn dokončených staveb zdvihací plošinou. Přístup do staveb jsem rozdělil do tří skupin. První je vstup bezbariérový, druhý s pomocí další osoby a třetí je stavba nepřístupná pro osoby s pohybovým postižením.

Jsou-li v budově použity karuselové (turniketové) dveře, musí být doplněny dalšími otevíracími dveřmi. Karuselové otočné dveře jsou průchozím stavebním prvkem, který zajišťuje stálé oddělení interiéru od exteriéru. Nejčastěji se v praxi setkáváme s čtyřkřídly, tříkřídly a u velkokapacitních karuselů s dvoukřídly provedením. Instalace těchto dveří se instalují především ve veřejných budovách, kam běžně vcházejí děti, osoby s tělesným postižením nebo starší osoby. V obou městech se typ karuselových dveří ve veřejnoprávních budovách nepoužívá.

Před vstupem do budovy musí být plocha nejméně 1500 mm x 1500 mm. Při otevírání dveří ven musí být šířka nejméně 1500 mm a délka ve směru přístupu nejméně 2000 mm. Sklon plochy před vstupem do budovy smí být pouze v jednom směru a nejvýše v poměru 1:50 (2,0 %). Vstup musí být u jednokřídlych dveří minimálně 1250 mm a u dvoukřídlych dveří je tento limit snižen na hodnotu 900 mm hlavního otevíracího křídla. Křídla musí být ve výšce 800 až 900 mm opatřena vodorovnými madly přes celou jejich šířku, umístěné na straně opačné než jsou závěsy, s výjimkou dveří automatických. Zasklení je povoleno od výšky 400 mm, nebo musí být chráněny proti mechanickému poškození vozíkem. Zámek dveří nesmí být výš než 1000 mm. Důležitost klade vyhláška 389/2009 i na problematiku zvonku pro pohybově postižené, kde výška zvonku nepřesáhne 1200 mm od úrovně podlahy s odsazením od pevné překážky 500 mm.

Z praktického šetření v terénu bych v každé budově uvítal automaticky otevíratelné dveře s pohybovým senzorem. Pro pohyb osoby upoutané na invalidní vozík, která se pohybuje bez pomoci, je tento vstup nejvhodnější. Protipólem jsou dveře, které se zavírají pomocí systému Brano. Lidé bez postižení se nad tímto zařízením nepozastaví, ale pokud by si kdokoliv sedl na vozík, či měl obě ruce zaneprázdněné berlemi, odhalí neduhy tohoto „pomocníka“. Bez pomoci druhé osoby, si dovolím tvrdit, je manipulace s Branem nebezpečná a fyzicky velmi náročná. Přístupnost budov můžeme rozdělit pouze na tři kriteria, které se dělí na budovu přístupnou, přístupnou s pomocí druhé osoby, nebo nepřístupnou. To platí nejen při vstupu, ale i po pohybu po budově. K čemu by byly dveře s fotobuňkou, když by na chodbě byl stůl, který by byl konečnou překážkou.

Pohyb po budově

Největším problémem pro osoby s pohybovým postižením jsou překážky v pohybu po budovách. Můžeme zmínit architektonické bariéry- pevné součásti budov, ale i vybavení, jakými jsou tiskárny na chodbách, dekorace, květiny atd.

Přemístění osob do jednotlivých podlaží řeší výtah, zvedací plošina či pohyblivé schody. Ovšem i to má svá specifika. Nové stavby se přednostně vybavují výtahy. Šikmé nebo svislé zdvihací plošiny se použijí jen v odůvodněných případech, kde nelze zajistit dostavbu výtahu. Šikmou zdvihací plošinou se rozumí především schodišťový výtah.

Výtah

Volná plocha před nástupním místem musí být nejméně 1500 mm x 1500 mm. Šachetní a klecové dveře výtahu musí být provedeny jako samočinné vodorovně posuvné dveře. Klec výtahu musí mít šířku nejméně 1100 mm a hloubku nejméně 1400 mm. Šířka vstupu musí být nejméně 600 mm. V nemocnicích jsou podmínky na rozměry výtahové kabiny poměrně větší z důvodu přepravy pacientů na lůžku. Proto je rozměr určen minimálně 1400 mm x 2300 mm s šířkou dveří minimálně 1100 mm. V odůvodněných případech u dokončených staveb jsou rozměry výtahu zmenšené na 1000 mm x 1200 mm s šířkou 800 mm. To je pro osoby upoutané na invalidní vozík již značně nepraktické a bez pomoci druhé osoby téměř nereálné. Pro osoby s pohybovým omezením se výtah vybavuje sklopným sedátkem, které je v dosahu

ovladačů výtahu. Obecná nosnost výtahu a plošin je 250 kg. Elektrický invalidní vozík váží v průměru cca 120 kg, což znamená, že lidé s váhou přesahující 130 kg do budov přístup nemají. Z tohoto důvodu je vývoj vozíků zaměřen na snížení hmotnosti a dojezdu na bateriový pohon. Dispoziční řešení musí odpovídat manévrovacím možnostem vozíku a jeho bezkoliznímu průjezdu všemi místnostmi a prostory. Vnitřní průchody a dveřní otvory musí mít šířku nejméně 900 mm. Všechny dveře vyjma vstupních, musí být bez prahů. Na obou stranách dveří musí být dostatečný prostor pro manipulaci s vozíkem. Chodby veřejnoprávních budov musí, při rozmístění nábytku, umožňovat otáčení vozíku o 360°. Tomu odpovídá kruhová plocha o průměru 1500 mm. Umístění všech prvků ovládaných rukou, zejména vypínače, zásuvky, dveřní kliky a držadla splachovače, musí být ve výšce 600 – 1200 mm a nejméně 500 mm od pevné překážky.

Záchodová kabina

Šířka vstupu musí být nejméně 800 mm. Dveře se musí otevírat směrem ven a musí být opatřeny z vnitřní strany vodorovným madlem ve výšce 800 – 900 mm. Zámek dveří musí být odjistitelný zvenku. Záchodová kabina musí mít šířku nejméně 1800 mm a hloubku nejméně 2150 mm. U dříve zkolaudovaných staveb lze rozměry snížit až na 1600 x 1600 mm. Po osazení všech zařizovacích předmětů musí být zachován volný manipulační prostor o průměru nejméně 1500 mm s protiskluznou podlahou. Záchodová kabina musí být vybavena záchodovou mísou, umyvadlem, háčkem na oděvy a odpadkovým košem.

- Mísa musí být osazena v osové vzdálenosti 450 mm od boční stěny. Prostor okolo záchodové mísy musí umožnit čelní, diagonální nebo boční nástup. Horní okraj sedátka musí být ve výši 460 mm nad podlahou.
- Splachovací zařízení musí být zajištěno v dosahu osoby sedící na záchodové míse, nejvýše 1200 mm nad podlahou.
- Umyvadlo musí být opatřeno stojánkovou výtokovou baterií s pákovým ovládáním. Umyvadlo musí umožnit podjezd osoby na vozíku, jeho horní hrana musí být ve výšce 800 mm.

- Je – li v hygienickém zařízení instalováno zrcadlo, musí být použitelné pro osobu stojící i osobu na vozíku. U pevného zrcadla musí být dodržena spodní hrana ve výši maximálně 900 mm nad podlahou.

Symbol zařízení nebo prostoru pro osoby na vozíku

Symbol je čtverec modré barvy, na němž je vyobrazena bílou čarou stylizovaná postava sedící na vozíku pro invalidy. Nejmenší rozměry symbolu jsou 100 mm x 100 mm.

Obrázek 2: symbol pro invalidy

Zdroj: (mlocek.estranky, 2012, online)

4.2 CHARAKTERISTIKA SLEDOVANÉHO SOUBORU

Jindřichův Hradec

Nejstarší historie města je spojena s panováním mocného šlechtického rodu pánů z Hradce. Jeho zakladatelem byl Jindřich Vítkovic, jenž na počátku 13. století zbudoval starověký hrad a založil tržní osadu. K hospodářskému rozvoji města přispívala zejména příznivá geografická poloha města na křižovatce dálkových cest. Díky tomu se stal Hradec obchodním centrem. Podle soupisu obyvatel z roku 1654 byl Jindřichův Hradec s 405 osídlenými domy po Praze druhým největším městem českého království. Ještě v roce 1848 byl osmým největším českým městem. Díky absenci průmyslového rozvoje si město nad Vajgarem (místní rybník) dokázalo zachovat starobylý ráz, který je nejvíce patrný v centru a pod zámek kolem řeky Nežárky. V současnosti se stává Jindřichův Hradec živým společenským a kulturním centrem a vyhledávaným turistickým cílem jihovýchodních Čech a navazuje tak na nejlepší stránky své bohaté minulosti. K 1. lednu 2012 má Hradec 21 754 obyvatel a s 1944 km² je největším okresem v ČR. Ze statusu okresního a turisticky vyhledávaného města je bezbariérovost veřejnoprávních budov zcela na místě. Dopravu ve městě zajišťuje městská hromadná doprava, která disponuje nízkopodlažními autobusy, které jsou uvedeny v jízdním řádu (infocentrum.jh, online, 2012)

Městské komunikace a chodníky jsou v zimních podmínkách upravovány soukromou firmou, která dle názorů obyvatel odvádí svou práci na velmi dobré úrovni. Za problém považují pohyb v historickém centru města. Povrch je tvořen původní dlažbou, která skýtá mnoho nerovností a za mokra je velmi kluzká.

V Jindřichově Hradci jsou dvě občanská sdružení, která se zabývají pomocí pro osoby se zdravotním postižením. První je NIPI, což je Národní institut pro integraci osob. Druhou organizací je občanské sdružení MESADA (ze španělského jazyka podpora), která si vytýčila cíl respektovat a prosazovat práva lidí s handicapem a podporovat je při integraci do společnosti.

Třeboň

Počátky tohoto půvabného města, rozprostřeného uprostřed rybníčné roviny, sahají asi do poloviny 12. století, kdy na jedné ze stezek procházejících hlubokým pohraničním hvozdem vznikla malá trhovská osada s panským dvorcem, nyní známá pod jménem Třeboň. Celé rozsáhlé území dostal od krále výsluhou první známý člen později rozvětveného rodu Vítkovců, podnikavý Vítek z Prčic.

Město Třeboň se nachází v jižních Čechách, přibližně v půli cesty mezi Českými Budějovicemi a Jindřichovým Hradcem, v nížinné oblasti zvané Třeboňská pánev. Je zároveň centrem Chráněné krajinné oblasti a biosférické rezervace Třeboňsko. Přírodní poměry a činnost lidí, kteří se zde usidlovali od 11. století, předurčily charakter Třeboňska i z hlediska hospodářského. Krajina Třeboňska byla po staletí lidmi přetvářena. Z původně lesnatého území s množstvím rašelinišť a močálů se postupem času stala malebná krajina s množstvím rybníků propojených četnými kanály a potoky, kde se střídají pole s loukami a smíšenými lesy. Naši předkové přistupovali k přeměně krajiny postupně a citlivě, a tak nedošlo k jejímu poničení. Naopak - odborníci používají pro tento stav výraz "druhotná rovnováha". Třeboň měla vedle Českého Krumlova v průběhu historie vždy důležité postavení jako správní středisko jak rožmberského, tak schwarzenberského dominia. Poslední Rožmberk Petr Vok ji dokonce učinil centrem celého panství. Díky čilé stavební aktivitě výše zmíněných šlechtických rodů je Třeboň městem bohatým na kulturně – historické památky. Městská památková rezervace zde byla vyhlášena již v roce 1949. Třeboňsko nebylo poznamenáno škodami, které krajině přináší působení průmyslu, protože velká část firem působí v tradičních hospodářských odvětvích - rybníkářství, pivovarnictví, zemědělství, lesnictví, potravinářství, nebo v odvětvích lehkého průmyslu, jejichž tradice byla založena koncem minulého století nebo v době poválečné – lázeňství, oděvní průmysl. Lázeňství a cestovní ruch se v Třeboni v posledních desetiletích rozvíjejí nejdynamičtěji a významnou měrou ovlivňují vzhled a charakter města jako ideálního místa pro relaxaci, odpočinek, zábavu i poučení. V roce 2011 měla Třeboň 8700 obyvatel (rožmberská-basta, online, 2012).

Od roku 1994 je město Třeboň součástí projektu „Národní síť zdravých měst ČR“. Projekt Zdravé město je mezinárodní projekt Světovou zdravotnickou organizací. Vychází z projektu Zdraví 21. Jednou z podmínek, které si jihočeské

lázeňské město vytýčilo, je projekt bezbariérová Třeboň. V roce 2008 zadal starosta zpracovat střednědobý plán, který předpokládá činnost a rozvoj města do roku 2020. V roce 2010 končí projekt Bezbariérová Třeboň, který se zabýval vytvořením bezbariérových přístupů na ulicích a ve veřejných budovách. Veřejné budovy můžeme chápat jako veřejnoprávní instituce. I po skončení tohoto projektu vyplývá, že zastupitelstvo i nadále bere vážně problematiku architektonických bariér pro lidi s tělesným postižením, a proto se rozhodlo i nadále pokračovat v jejich lokalizaci a následném odstranění.

Obě města mají podobnou historii, stavební charakter a jsou turisticky velmi navštěvovaná. To má i odvrácenou stranu pro osoby s pohybovým postižením ve formě původního dláždění ulic a náměstí. Tento povrch se stává schůdným či sjízdným s velkou opatrností a k bezpečnosti neomezeného pohybu nepřispívá.

4.3 ORGANIZACE EXPERIMENTÁLNÍHO ŠETŘENÍ

Na začátku šetření jsem udělal seznam veřejnoprávních budov v obou městech. Ty jsem porovnal a seřadil dle důležitosti pro obyvatele. Jelikož cíl mého šetření je komparace budov, porovnával jsem pouze stavby, které se nacházejí v obou dotčených městech. Soustředil jsem se na osoby upoutané na invalidní vozík, protože tyto osoby tvoří pomyslný vrchol v žebříčku důležitosti bezbariérového prostředí. Z toho vyplývá, že kam se dostane takto pohybově postižený, dostane se bez problému i osoba s lehčím postižením hybného aparátu. Zmapování situace proběhlo v deseti budovách v každém z měst. Figurantkou byla kamarádka upoutaná po dopravní nehodě na invalidní vozík. Jelikož vlastní komparace bude vyhodnocena ve formě tabulek, chtěl bych zde popsat jednotlivé budovy vlastního šetření.

JINDŘICHŮV HRADEC

1. Městský úřad

Městský úřad se nachází v Klášterské ulici, která je součástí historického centra tohoto města. Budova je třípatrová a neprodělala žádnou výraznou rekonstrukci, a proto je její bezbariérovost nejhorší ze sledovaného celku.

Před budovou se nachází jedno parkovací stání pro invalidy, které je označeno dodatkovou tabulkou maximálního povoleného stání na dvě hodiny. Domnívám se, že tato doba je pro vyřízení a jednání na městském úřadě dostačující a není potřeba jí nikterak upravovat.

Stavba disponuje dvěma vchody. Čelní vstup z Klášterské ulice je považován jako hlavní s dvoukřídlými dveřmi se systémem Brano a není bezbariérový. Nachází se zde zvonek ve správné výšce se symbolem pro invalidy, který je funkční. Po stisknutí tlačítka přišla zaměstnankyně úřadu s dotazem, jak nám může pomoc. Paní byla ochotná a vstřícná. Stěžovala si na zneužívání zvonku. V kanceláři, kam se po stisknutí tlačítka dozvoníme, není kamera ani zrcátko do ulice a paní musí po každém zazvonění sejít do úrovně ulice. Z toho lze usuzovat, že pokud za den někdo pětkrát z plezíru zneužije beztrestně zvonek, paní už na další zvonění bude reagovat velmi chladně. Bylo nám sděleno, že bezbariérový vstup je z druhé strany budovy. Ten měl však velmi prudkou rampu, a tak byl přístup možný jen s pomocí druhé osoby. Dále jsme se do budovy nedostali, protože před námi bylo schodiště bez zvedací plošiny. Budova nemá výtah, zvedací plošinu ani bezbariérovou toaletou. Hodnocení proto bylo- budova nepřístupná.

2. Úřad práce

Parkování je zabezpečeno jedním místem pro invalidy s dodatkovou tabulkou omezující maximální délku stání na dvě hodiny.

Vstup do stavby je zabezpečen nájezdovou rampou. Dveře jsou prosklené a ovládané pomocí fotobuňky s pohybovým senzorem. Pohyb po budově zabezpečuje plně bezbariérový výtah, splňující všechny technické požadavky. Na chodbách nebyly žádné pevné překážky. V každém ze dvou pater jsou bezbariérové toalety, která jsou čisté a splňují normy vyhlášky. Jediným problémem se stal klíč. Doplnující cedulka na dveřích odkazovala na umístění klíče v informační kanceláři,

kde se tento klíč nenacházel. Po společném úsilí s paní ředitelkou Úřadu práce byl klíč nalezen a umístěn na správné místo. Budova je bez architektonických bariér a je přístupná bez omezení.

3. Policie ČR

Na policejním parkovišti je vyhrazeno jedno stání pro invalidy bez časového omezení. Budova je označena směrem vstupu pro osoby s pohybovým postižením. To je tvořeno rampou se správným nájezdovým úhlem. Součástí rampy je oboustranné zábradlí. Před dřevěnými dvoukřídlými dveřmi s Branem je zvonek na stálou 24 hodinovou dozorčí službu, která vidí zvonící osobu na kameře. Služba otevře obě strany dveří a osoba na vozíku má vstup do budovy bez bariér. Tento vchod vede k dozorčímu Policie ČR. Zde je zřízena místnost pro služební jednání. Je vybavena počítačem, tiskárnou a dalším nezbytným vybavením, které jsou k jednání potřeba. Toalety pro veřejnost jsou, ale nesplňují požadavky na bezbariérovost. Dozorčí však uvedl, že není problém navštívit Okresní správu sociálního zabezpečení, která bezbariérovými toalety disponuje. Vzdálenost obou institucí je dle mého odhadu sto metrů. Policie ČR je dvoupatrová stavba bez architektonických bariér, a proto ji hodnotím přístupnou s pomocí z důvodu nutnosti asistence při vstupu do budovy.

4. Městská policie

Na náměstí Míru se nachází průchod ke kostelu Nanebevzetí Panny Marie. V tomto průchodu sídlí služebna městská policie. Parkování bez časového omezení se nachází na náměstí. Cesta z parkoviště do služebny je komplikovaná z již zmiňovaného dlažebního povrchu v centru města. Vchod do služebny je tvořen dvoukřídlými dveřmi, zvonkem a jedním schůdkem pod úroveň vchodu.

Služebna je přízemní bez prahů. Toalety pro veřejnost nejsou. Budovu hodnotím jako přístupnou s pomocí. Městská policie se na přelomu měsíců duben/květen stěhuje do nově zrekonstruované služebny, která je plně bezbariérová včetně toalet.

5. Finanční úřad

V roce 2004 byl dostaven nový finanční úřad v České ulici. Stavba má vlastní parkoviště s jedním vyhrazeným stáním pro invalidy. Od parkoviště do budovy

nejdou žádné architektonické bariéry. Vstup zajišťují prosklené dveře s fotobuňkou, budova je třípatrová. K pohybu po jednotlivých podlažích můžeme využít bezbariérový výtah. Toalety jsou v každém podlaží, velmi prostorné, s veškerým vybavením. Ke vstupu není potřeba žádný klíč. Na sociálním zařízení mně zaujala čistota a pořádek na toaletě. Chodby jsou velmi prostorné. Budovu hodnotím přístupnou bez omezení.

6. Zdravotnické zařízení

Jelikož v Třeboni není nemocnice, tak jsem vybral pro porovnání zdravotnické středisko na sídlišti Vajgar. Je překvapující, že nemá parkoviště vyhrazené pro invalidy, lze však s autem dojet k hlavnímu vchodu, kde je možnost zastavení. Před skleněnými dveřmi s Branem jsou tři schody, které doplňuje rampa se zábradlím. Vlastní budova má výtah, který má bohužel otevírání dveří do prostoru. Výtah je jediná modernizace letitého komplexu, a proto budova není vybavena bezbariérovou záchodovou kabinou.

Pohyb po zdravotnickém zařízení je bez bariér na chodbách, a proto je celkové hodnocení budovy přístupné s pomocí.

7. Katastrální úřad

Tento úřad sídlí v jednosměrné ulici v blízkosti centra. Nemá však vlastní parkoviště, takže vyhrazené parkoviště pro osoby s tělesným postižením je pouhým vysněným přáním klientů úřadu. Vstup do budovy je řešen krytou zvedací plošinou s maximální nosností 250 kg. Problém vidím opět v otevíracích dveřích do prostoru vně kabiny. Budova má tři patra a z důvodu absence vnitřního výtahu, či plošiny je zřízena v přízemí místnost určená k vyřízení všech potřebných záležitostí. V přízemí nebyly na chodbách žádné překážky.

Vzhledem ke stáří budovy není bezbariérová toaleta, ale dostal jsem informaci, že se o přestavbě původní toalety jedná. Vše je otázkou peněz. Budovu hodnotím jako přístupnou s pomocí.

8. Základní škola

V pořadí výstavby Šestá základní škola v Jindřichově Hradci se nachází na sídlišti Hvězdárna. Je to nejmodernější škola v Jindřichově Hradci, a proto byla stavba kolaudována jako bezbariérová. Škola je zaměřená pro sportovce, především

fotbalisty. Osobám s tělesným či mentálním postižením je připraven poskytnout své služby tým čtyř asistentů. Před školou je stání vyhrazené pro invalidy a vstup do budovy je zabezpečen nájezdovou rampou, která má správný sklon. Vchodové dveře jsou dvoukřídlé se systémem Brano. K pohybu po jednotlivých podlažích slouží bezbariérový výtah. Ten disponuje automatickými otevíratelnými dveřmi a splňuje technické požadavky na bezbariérovost výtahových zařízení. Samotný pohyb po chodbách je na dobré úrovni, díky širokým chodbám a vestibulech jednotlivých podlažích. Škola je vybavena jednou bezbariérovou toaletou, která se nachází v přízemí budovy. Splňuje všechny technické požadavky včetně příslušenství.

Šestou základní školu v Jindřichově Hradci hodnotím jako plně bezbariérovou.

9. Sportovní areál

Sportovní hala v Jindřichově Hradci je moderní stavba, která splňuje všechny požadavky na bezbariérovost. Parkoviště má vyhrazené stání pro osoby s tělesným postižením. Na vstupu se nachází značka informující veřejnost o využití stavby nejen pro sportovce bez omezení. Za dvoukřídlými vchodovými dveřmi se nalézá vrátnice s vyškolenou osobou podávající veškeré informace o hale a jejím využití.

Toalety jsou bezbariérové, pohyb po chodbách také. Osoby s tělesným postižením mají vyhrazená místa na hrací ploše, z tohoto důvodu není nutné zajištění bezbariérového přístupu do hlediště haly.

Sportovní areál jsem posoudil jako bezbariérový s pomocí stálé služby na vrátnici.

10. Gymnázium Vítězslava Nováka

Toto víceleté gymnázium se nachází na pomezí městského parku a centra Jindřichova Hradce. První známky v historii města sahají k roku 1592. To vypovídá o stáří budovy a jejímu komplikovanému řešení. Navzdory tomu se může jedna z nejstarších hodnocených budov této práce honosit označením bezbariérová budova. Docíleno toho bylo bezbariérovým zadním vchodem, za nímž se nacházejí dvoukřídlé dřevěné dveře. Pohyb po budově zabezpečuje bezbariérový výtah se samostatným otevíráním dveří. Výtahem se pohybově postižená osoba dostane do všech pater školy. Nesmíme opomenout bezbariérové toalety, k nimž není zapotřebí

klíč, protože jsou volně přístupné. Pohyb po budově je zabezpečen dostatečnými rozměry průchodnosti, načež je dle slov zástupce pamatováno i při výzdobě školy. Parkování je řešeno u zadního vchodu a gymnázium má v roce 2012 naplánovanou úpravu přístupových cest zámkovou dlažbou. Celkově hodnotím řešení budovy jako bezbariérové a velmi si cením přístupu školy v problematice odstraňování architektonických bariér.

11. Okresní správa sociálního zabezpečení

V Sládkově ulici se z hlavního vchodu dozvíme o možnosti bezbariérového vstupu, který se nachází z boku budovy. Vstup je řešen prosklenými dveřmi s pohybovým čidlem. Budova je dvoupodlažní a z tohoto důvodu je přítomný bezbariérový výtah.

V každém podlaží je toaleta splňující technické požadavky pro soby upoutané na invalidní vozík. Nikde jsme nenarazili na překážky znemožňující pohyb po budově. Správa sociálního zabezpečení nemá vlastní parkoviště. Lze však využít vyhrazeného parkoviště před Policií ČR. Po tomto řešení je budova hodnocena přístupná bez omezení.

12. Pošta Jindřichův Hradec

Pošta, pro spádovou oblast centra Jindřichově Hradce, sídlí v Klášterské ulici. Parkování je zajištěno jedním vyhrazeným místem pro invalidy. Vchod je tvořen skleněnými dveřmi, otevíracími se pomocí pohybového senzoru. Naproti vchodu se nachází bezbariérový výtah s otevíratelnými dveřmi do prostoru. Pomocí tohoto výtahu se dostaneme do prvního patra, které slouží pro styk s veřejností. Na chodbách nejsou architektonické bariéry.

Toalety pro veřejnost pošta nemá. S tím by měli návštěvníci, nejen s handicapem, počítat před návštěvou pošty. S toaletami pro veřejnost se do budoucna nepočítá z důvodu nedostatečného prostoru k jejich dostavbě.

Co se týká vstupu, pohybu po budově můžu poštu hodnotit jako stavbu bezbariérovou.

TŘEBONĚ

1. Městský úřad

Tento subjekt se nachází v moderně zrekonstruovaném komplexu bývalých kasáren. Tento areál byl projektován už jako bezbariérový, a proto se najde jen pár nedostatků. Do nově vzniklého administrativního komplexu se v roce 2009 přestěhoval nejen městský úřad z náměstí, ale i finanční úřad, městská policie a lékaři. Z tohoto důvodu se budou data v popisu měst shodovat. Parkování je ve dvoře, takže se eliminuje riziko nebezpečí vystupování a nastupování v běžném provozu. Jsou zde vyhrazená dvě parkovací místa pro osoby s tělesným postižením.

Vstup je řešen dvoukřídlými dveřmi bez přejezdového prázku. Dveře nejsou těžké a jdou snadno otevírat, takže otevření zvládne i osoba upoutaná na invalidní vozík. Za vstupními dveřmi jsou další dveře, které jsou ovládané pohybovým senzorem. Pohyb po chodbách je bez bariér a do druhého patra se dostaneme pomocí výtahu s automatickým otevíráním dveří.

Na každém patře jsou volně přístupné bezbariérové toalety, které jsou příkladně udržované s veškerým vybavením, včetně zrcadel ve správné výšce.

Městský úřad je plně bezbariérová budova a je přístupna bez architektonických bariér.

2. Úřad práce

Uprostřed sídliště v bývalé služebně Policie ČR se nachází úřad práce.

Má vyhrazené místo k parkování osob s handicapem bez časového omezení. Cesta z parkoviště ke vstupu do stavby je bez bariér.

Vstup do budovy zabezpečují jednokřídlé dveře, na nichž je popisek určený k orientaci pohybově znevýhodněným občanům. Na něm je popsáno, do jaké kanceláře v přízemí budovy se mají osoby s tělesným postižením ohlásit. Úřad má pro tyto situace vyhrazenou jednací místnost, v které se mohou vyřizovat veškeré žádosti týkající se problematiky tohoto státního zařízení. Velmi se mi líbil přístup zaměstnanců. Jejich kladný přístup k osobě upoutané na invalidní vozík byl příkladný, ochotný a velmi profesionální. Toalety bohužel bezbariérové nejsou, ale ve vzdálenosti 200 metrů je městský úřad, který bezbariérovými záchody disponuje. Přejezd mezi těmito institucemi protíná hlavní silnici, je ale bez bariér. Proto to

nepovažují za neřešitelný problém tohoto úřadu. Závěrem lze posoudit stavbu jako bezbariérovou s pomocí.

3. Policie ČR

Budova je nově zrekonstruovaná, dvoupatrová s jedním vyhrazeným stáním pro invalidy. Nachází se v blízkosti městského úřadu a sousedí se záchrannou službou Třeboň. Vstup je tvořen dvoukřídlými dveřmi s Branem. Vstup je bez prahu, hned za vstupem je stálý operační dozorčí. Příslušníci policie ochotně poskytnou informace o vyčleněné místnosti v přízemí, která slouží k jednání a lze v ní vyřídit vše, co je pro styk veřejnosti s policií zapotřebí. Tím se eliminuje potřeba pohybu po budově. Mezi vstupem a místností určenou k jednání s veřejností nejsou žádné architektonické bariéry.

Toalety jsou rozděleny na pánské a dámské, nejsou však bezbariérové z důvodu nedostatečného prostoru a vybavení.

Budovu policie lze hodnotit jako bezbariérovou pro pohyb, bohužel bez toalety určené osobám s pohybovým postižením.

4. Městská policie

Policie zřizovaná městem slouží k zabezpečení městského pořádku a sousedí s městským úřadem. Nachází se také v komplexu nově zrekonstruovaných administrativních budov. Parkování je ve dvoře a má vyhrazené parkování pro osoby s tělesným postižením. Služebna má dvoukřídlé dřevěné dveře bez skleněných výplní. Pohyb po služebně je bez bariér. Osoba s pohybovým postižením může využít bezbariérové toalety v sousedícím městském úřadu. Budovu lze hodnotit jako přístupnou bez omezení.

5. Finanční úřad

Poslední veřejnoprávní budovou v komplexu bývalých kasáren je Finanční úřad. Dveře jsou z důvodu zachování stejného optického rázu dřevěné dvoukřídlé se systémem Brano. K zabezpečení přesunu osob s tělesným postižením slouží bezbariérový výtah s automaticky otevíratelnými dveřmi. Tím je zabezpečen pohyb po všech patrech budovy. Na chodbách nejsou žádné architektonické překážky, vstup do jednotlivých kanceláří je bez prahů.

Toalety jsou na každém patře bezbariérové bez rozdělení pohlaví uživatelů. Záchody splňují veškeré nároky na užívání osobou upoutanou na invalidní vozík. Na půdorysu toalety nejsou nikde žádné překážky, koš a toaletní štětka jsou umístěny tak, aby nebránily v pohybu vozíčkáře. Finanční úřad v Třeboni je plně bezbariérový bez nutnosti pomoci další osoby.

6. Zdravotnické zařízení

Zde jsem byl velice překvapen, protože jako jediná hodnocená veřejnoprávní budova byla absolutně nepřístupná pro osoby s tělesným postižením. Můžeme to dát za vinu stáří budovy, kde se při výstavbě staveb na bezbariérové prostředí nehledělo. Nestátní zdravotnické zařízení sídlící v Klofáčově ulici, nemá vyhrazené parkovací stání pro osoby s postižením pohybového aparátu. Vstup do areálu je bez bariér. Vstupní branka je dostatečně široká pro průjezd vozíku. Přístup do budovy je tvořen dvoukřídlými skleněnými dveřmi s Branem. Pod vstupními dveřmi je první bariéra a to pěticentimetrový betonový práh. Po překonání této překážky se objevuje úzké strmé schodiště bez zvedací plošiny či výtahu. O toaletách v jednotlivých podlažích se nebudu zmiňovat, protože se do jednotlivých pater osoba upoutaná na invalidní vozík nedostane.

Budovu musím hodnotit jako zcela nepřístupnou pro osoby s tělesným postižením.

7. Katastrální úřad

Úřad, který má sídlo v blízkosti centra, na mě působil velmi kladným dojmem. Po příjezdu do uzavřeného areálu je vidět nájezdová rampa vedoucí podél celého čela budovy. Po pravé straně úřadu jsou vyhrazena dvě parkovací místa pro osoby s tělesným handicapem.

Jak už bylo zmíněno, budova je přístupná nájezdovou rampou s velmi mírným sklonem ohraničenou zábradlím. Vstup do budovy tvoří dvoukřídlé dřevěné dveře se systémem Brano. Na dveřích je zvonek, který však není označen symbolem pro invalidy, ale po zazvonění přišel zaměstnanec s dotazem, jak by mohl pomoci. Pohyb po budově není zajištěn, klient však vše potřebné může vyřídit v prostorách přízemí.

Toalety bezbariérové nejsou. Pohyb po chodbách v přízemí administrativní budovy je bez architektonických bariér, stejné je to i se vstupem do jednotlivých kanceláří. Objekt katastrálního úřadu lze hodnotit jako částečně bezbariérovou.

8. Základní škola

Praktická základní škola v Jiráskově ulici je zaměřená na žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. Základní škola se snaží u svých žáků rozvíjet znalosti, které jim pomůžou v samostatném praktickém životě. Z toho je odvozen i samotný název školy- Základní škola praktická v Třeboni. Škola je pro své žáky dobře situována v přímém sousedství autobusového nádraží. To bezesporu ulehčuje dojíždění spádových žáků z okolí Třeboně.

Vstup do budovy je bezbariérový je tvořen nájezdovou rampou s velmi mírným sklonem včetně zábradlí. Samotný vstup do budovy je tvořen dvoukřídlými plastovými dveřmi s prosklenou horní částí, které jsou vybaveny dálkovým ovládáním pro osoby s postižením pohybového aparátu. Takto řešené vstupní dveře splňují vyhlášku stanovující jejich řešení.

Ve vestibulu budovy je bezbariérový výtah s automatickými dveřmi, pomocí kterého se žáci pohybují po všech třech patrech budovy. Po chodbách je přirozený pohyb bez bariér a vstup do jednotlivých tříd je bez prahů.

Škola je vybavena jedním bezbariérovým záchodem, který je umístěn v přízemí budovy. Není rozdělen podle pohlaví. Je uzamykatelný a klíč od něj mají všichni učitelé u sebe.

Hodnocení praktické školy Jendova bez architektonických bariér.

9. Sportovní hala- Třeboň

Tělovýchovná jednota Jiskra Třeboň byla založena roku 1884. V dnešní době čítá počet členů 1100 cvičenců. Hala využívají tělesně postižení sportovci, zejména každoroční soustředění florbalu pro handicapované. Areál se nachází v blízkosti lázní Aurora a rybníku Svět.

Před sportovní halou není parkoviště, takže nelze mluvit o vyhrazeném parkovišti pro invalidy. Pokud bychom využili parkoviště lázní Aurora, lze se ke vstupu do haly dostat bez bariér na komunikacích. Vstup je z boční stěny areálu

zajištěn nájezdovou rampou, po níž se osoby upoutané na invalidní vozík dostanou do hlediště. Pokud je potřeba dostat se na hrací plochu, je zapotřebí použít zadní vchod, který v běžném provozu slouží k vjezdu rychlé záchranné služby. Cestou z hrací plochy do kabin a sprch narazíme na dva schody, které jsou však eliminovány dřevěnou nájezdovou deskou, kterou bez problémů vozíčkář překoná. Toalety jsou bezbariérové a plně vyhovují platné legislativě.

Sportovní halu v Třeboni lze hodnotit jako stavbu plně bezbariérovou.

10. Gymnázium Třeboň

Tato střední škola se nachází v původní zástavbě města Třeboň. První vyučování bylo zahájeno 1. října 1868. Už z této informace o stáří budovy je snadno domyslitelné, jak to s bezbariérovostí na této škole bude.

K mému překvapení má škola bezbariérový vstup z pravého boku budovy. Sklon je ideální. Vchodové dveře jsou dřevěné, jednokřídlé. Parkování pro invalidy zcela chybí.

Pohyb po budově není zajištěn zvedací plošinou ani výtahem. Z toho vyplývá, že dále už je bezpředmětné popisovat pohyb po chodbách nebo vstup do jednotlivých tříd. Bezbariérové toalety nejsou součástí třeboňského gymnázia.

Třeboňské gymnázium je ve své podstatě stejně řešené jako gymnázium v Jindřichově Hradci. Budova je bezbariérově přístupná, nelze ji však považovat za stavbu bez architektonických bariér.

11. Česká správa sociálního zabezpečení

Správa sociálního zabezpečení sídlí ve stejné budově jako úřad práce. Platí zde tedy stejné podmínky pro architektonické bariéry. Zopakuji, že budova má své architektonické bariéry, ale ty jsou vyřešeny speciálně zbudovanou místností. Toto řešení dělá z obou úřadů místo pro styk s veřejností přístupnou s pomocí.

12. Pošta

Pošta má k dispozici jedno parkovací místo vyhrazené pro osoby s tělesným postižením. Vstup do budovy je pro osoby se sníženou pohyblivostí zabezpečen nájezdovou rampou s velmi malým sklonem. Vstupní dveře jsou prosklené,

otevíratelné pomocí pohybového senzoru. Následuje vstup do prostoru, kde občané vyřizují své požadavky.

Toalety pro veřejnost ani pro osoby s tělesným postižením na poště nejsou z důvodu nemožnosti jejich dodatečné výstavby.

Budova pošty je bezbariérová. K její návštěvě není potřeba pomoc další osoby.

5 VÝSLEDKY A DISKUZE

Vyhodnocení zjištěných dat v lokalitě Jindřichův Hradec

Celkem jsem vybral v Jindřichově Hradci dvanáct subjektů, které se dají považovat za veřejnoprávní budovy. Snažil jsem se zvolit objekty dle důležitosti pro veřejnost i zástupce základního a středoškolského vzdělávání. Na začátku jsem předpokládal, že v dnešní době techniky, vybavenosti, peněžních dotací z Evropské unie bude bezbariérovost v Jindřichově Hradci věcí samozřejmou.

K mému překvapení ne všechny budovy jsou bezbariérové. Z tabulky Jindřichova Hradce je zřejmé, které instituce jsou pro osoby s tělesným postižením přístupné, které s pomocí a do jakých se nedostanou vůbec.

Přístup zaměstnanců po představení projektu byl téměř všude velmi kladný, jejich ochotu jsem zvláště na úřadech v běžném denním režimu neočekával.

Nejhůře hodnocena je budova městského úřadu. Je zde vidět snaha pomoci osobám s tělesným postižením, ale je zvolena nevhodně. Výsledkem je odkaz na bezbariérový vchod ze zadní strany budovy, pro osobu upoutanou na vozíku se pak stane jednacím místem s úředníkem chodba mezi dveřmi a schody. Položím si otázku, zdali má být městský úřad v historickém centru města, nebylo by správné se poohlédnout po vhodnějších budovách, které jsou moderní, nové a bezbariérové.

Vše je otázkou finanční možnosti státu, který je zřizovatelem většiny zkoumaných, hodnocených budov. Jindřichův Hradec získal v celkovém hodnocení 74 bodů. Ztráta 22 bodů je zapříčiněna především komplikovanou historickou stavbou městského úřadu. Dodatečná stavba zvedací plošiny, výtahu je natolik technicky komplikovaná s velikým finančním zatížením, že napravení těchto architektonických bariér bude v Jindřichově Hradci běh na dlouhou trať.

Z výsledků místního šetření lze považovat za problém nedostatek bezbariérových toalet. Z hlediska vozíčkářů není kladen velký důraz na toalety v budovách úřadů, kde se zdržují na nezbytně nutnou dobu. Zde můžeme uvést například poštu, katastrální úřad a městskou policii. Zdravotnické zařízení, které navštěvují především občané se zdravotními potížemi, není vybaveno bezbariérovými toaletami. Toto by si měl zřizovatel uvědomit a v co nejkratším

termínu napravit.

Celkově mě Jindřichův Hradec potěšil, přestože nejsou veřejnoprávní budovy zcela bezbariérově přístupné, je zde vidět velká snaha představitelů města o zlepšení této problematiky. Nelze si nevšimnout nově vznikajících komunikací s nájezdy, ulehčující pohyb osobám s jakýmkoliv pohybovým omezením či zrakovým postižením, rekonstrukce budov, které již počítají s otázkou eliminace architektonických bariér.

Vyjádření vedení města Jindřichův Hradec

K vyhodnocení komparace ve městě Jindřichův Hradec jsem požádal vedení města, aby se vyjádřili ke třem otázkám. Odpovědi jsem dostal od vedoucí odboru sociálních věcí paní magistry Zdeňky Šindelářové.

Otázka 1: Mělo by město Jindřichův Hradec zájem o vytvoření mapy města se vstupem do veřejnoprávních budov v tištěné i elektronické podobě, která by mohla být umístěna na webových stránkách města?

Myslím si, že by zcela jistě nebylo od věci vytvoření bezbariérové mapy města, která by mohla být umístěna na webových stránkách města. Bylo by přínosem nejen pro samotné občany J. Hradce, ale i pro turisty a občany, kteří do J. Hradce jezdí.

Otázka 2: Jaké jsou plány města v problematice odstraňování bariér?

Plány k odstraňování bariér- vše se odvíjí od finančních prostředků, pokud dochází k opravě, rekonstrukci stávajících budov, kam přichází veřejnost, zcela jistě je již pamatováno i na bezbariérový přístup. Dle mého názoru není v možnostech města najednou odstranit veškeré bariéry. K jejich odstraňování dochází postupně.

Otázka 3: Ze závěrů místního šetření byla nejhůře hodnocena budova městského úřadu. Je v plánu řešení odstranění architektonických bariér v tomto objektu? (výtah, toalety, vstup, zvedací plošina)

Na rekonstrukci budovy úřadu v Klášterské ulici nedokážu odpovědět, toto není v mé kompetenci. Nicméně, dle mého názoru, by se měl do budoucna tento problém řešit.

Sledované objekty Jindřichův Hradec

Budova	Parkování pro invalidy		Přístup			Pohyb po budově			Výtah / Zvedací plošina			Toalety pro invalidy		Výsledné hodnocení
	Ano	Ne	Bezbariérový	S pomocí	Nepřístupný	Bezbariérový	S pomocí	Nepřístupný	Bezbariérový	S pomocí	Není	Ano	Ne	
Městský úřad	1				0			0			0		0	1
Úřad práce	1		2			2			2			1		8
Policie ČR	1			1		2					0		0	4
Městská policie	1			1		2			2				0	6
Finanční úřad	1		2			2			2			1		8
Okresní správa sociálního zabezpečení		0	2			2			2			1		7
Zdravotnické zařízení		0		1		2				1			0	4
Katastrální úřad		0	2			2			2				0	6
Základní škola	1		2			2			2			1		8
Gymnázium		0	2			2			2			1		7
Sportovní areál	1		2			2			2			1		8
Pošta	1		2			2			2				0	7
Souhrn výsledných hodnot	8	0	16	3	0	22	0	0	18	1	0	6	0	74

* v případě 3 možností je nejvyšší dosažené hodnocení 2 body a v případě 2 možností je maximum 1 bod

Tabulka 2 : Sledované objekty- Jindřichův Hradec
Zdroj: Vlastní tvorba, 2012

Vyhodnocení zjištěných dat v lokalitě Třeboň

V lázeňském městě Třeboň jsem vybral stejný počet hodnotících veřejnoprávních budov. Město Třeboň zrekonstruovalo městská kasárna na komplex úřadů a v roce 2009 se do nich následně přestěhoval městský úřad, městská policie, finanční úřad, hospodářská komora a obřadní síň. Tato kasárna a jejich nejbližší okolí se stalo jakousi administrativní zónou města. V sousedství administrativního komplexu se nachází Policie ČR, záchranná služba, katastrální úřad, pošta, gymnázium, správa sociálního zabezpečení a úřad práce. Tento krok města hodnotím velmi účelně a po počátečních rozpacích obyvatel jsou nyní ohlasy velmi kladné. To vše je ideální pro osoby s postižením pohybového aparátu. Vše je na dosah ruky a veřejná komunikace mezi budovami je bez architektonických bariér.

V celkovém hodnocení dosáhlo město Třeboň 70 bodů. Největší ztrátu bodů jsem udělil zdravotnímu středisku. Pokud v budově ordinují praktičtí lékaři, ke kterým chodí lidé s onemocněním, včetně pohybového aparátu, je pro mne zarážející, že se tyto osoby nedostanou dál, nežli je přízemí budovy. Dle mého názoru by naopak zdravotní střediska měla jít příkladem. Druhá veřejnoprávní budova, která neobdržela dobré ohodnocení, bylo Gymnázium Třeboň. Budova postavena v devatenáctém století také není příkladem bezbariérovosti. Jediné co lze hodnotit kladně, je boční bezbariérový vchod. Gymnázium nedává tímto přístupem šanci na vzdělání všem, kteří by o tento typ studia měli v daném městě zájem. Dalším a posledním překvapením byl katastrální úřad, který je nově zrekonstruovaný. Po příjezdu a pohledu na okolí s příkladným vstupem do budovy musí osobě upoutané na invalidní vozík zaplesat srdce, rázem se po vstupu do budovy shledá s realitou. Není zde zabezpečený výtah, plošina ani bezbariérové toalety.

Díky lázním, turistice, výstavbě administrativního komplexu a zapojení města do programu Národní sítě Zdravých měst ČR se Třeboň vydala správnou cestou jak zpřístupnit veřejnoprávní budovy a samotný pohyb po městě osobám s pohybovým postižením.

Vyjádření vedení města Třeboň

K vyhodnocení komparace jsem požádal vedení města Třeboň k zodpovězení tří otázek, které přímo souvisely s vyhodnocením dat terénního šetření. Oslovil jsem paní místostarostku Jenisovou, která je zároveň koordinátorkou projektu Zdravého města.

Otázka 1: Vznikla už mapa bezbariérovosti vyplývající z projektu „Zdravé město“? Mapa bezbariérové Třeboně již existuje, v současné chvíli se připravuje její aktualizace. Nová verze by měla být k dostání od počátku května 2012 v IKS Třeboň. Mapa bude umístěna též na webu města. V rozpočtu na ni máme vyhrazeno 70.000 Kč.

Otázka 2: Jaké jsou plány města v problematice odstraňování bariér?

Plány města vycházejí z přijatého Komunitního plánu sociálních služeb (schválen zastupitelstvem v květnu 2011, plná verze je na webu města). V současné chvíli probíhá realizace projektu bezbariérové trasy z Lázní Aurora do centra města, přesněji až do nového foyer Divadla J.K.Tyla a vznikajícího loutkového divadla. Město uspělo se svým záměrem bezbariérové trasy ve vládním programu Mobilita pro všechny. Postupně získá od ministerstva zdravotnictví a ministerstva kultury finance na bezbariérové výtahy v objektu lázní Aurora a ve zmiňovaném novém nástupu do obou divadel. Dále jsou městu přislíbeny finance od SFDI na úpravu bodových závad na vytýčené trase. Od poloviny roku 2012 by na trase Jindřichův Hradec- Třeboň- České Budějovice měl jednou denně jezdit bezbariérový autobus vybavený hydraulickou plošinou.

Otázka 3: Ze závěrů místního šetření bylo nejhůře hodnoceno zdravotní středisko (Klofáčova ulice) a gymnázium. Je v plánu řešení odstraňování bariér v těchto dvou objektech?

V obou případech se bohužel jedná o objekty, které nejsou ve vlastnictví města. Město nemůže rekonstruovat objekty, které nejsou jeho majetkem. Zdravotnickému zařízení město nabídlo pomoc při zpracování žádosti o dotaci na rekonstrukci zařízení, pakliže by se k ní jeho vlastníci rozhodli. Tento podnět zůstal bez odezvy. Na zástupce obou institucí se samozřejmě budeme snažit i nadále působit.

Sledované objekty Třeboň

Budova	Parkování pro invalidy		Přístup			Pohyb po budově			Výťah / Zvedací plošina			Toalety pro invalidy		Výsledné hodnocení
	Ano	Ne	Bezbariérový	S pomocí	Nepřístupný	Bezbariérový	S pomocí	Nepřístupný	Bezbariérový	S pomocí	Není	Ano	Ne	
Městský úřad	1		2			2			2			1		8
Úřad práce	1		2			2			0			1		6
Policie ČR	1		2			2			2			1		8
Městská policie	1		2			2			2			1		8
Finanční úřad	1		2			2			2			1		8
Česká správa sociálního zabezpečení	1		2			2					0	1		6
Zdravotnické zařízení		0			0			0			0		0	0
Katastrální úřad	1		2					0			0		0	3
Základní škola	1		2			2			2			1		8
Gymnázium		0	2					0			0		0	2
Sportovní areál		0	2			2			2			1		7
Pošta		0	2			2			2				0	6
Souhrn výsledných hodnot	8	0	22	0	0	18	0	0	14	0	0	8	0	70

* v případě 3 možností je nejvyšší dosažené hodnocení 2 body a v případě 2 možností je maximum 1 bod

Tabulka 3 : Sledované objekty- Třeboň
Zdroj: Vlastní tvorba, 2012

KOMPARACE

Cílem porovnání měst je nashromáždit dostatečné množství dat, která budou sloužit pro objektivní srovnání. Obě města byla vybrána z důvodu svého zaměření na cestovní ruch. Jindřichův Hradec je okresní město s více obyvateli, Třeboň má větší turistickou návštěvnost díky dvěma lázeňským zařízením. Cílem rekognoskace bylo místní šetření zvolených budov, kdy jsem data zaznamenával do formuláře (příloha 1) a ta jsem poté vyhodnotil.

Mým úkolem byl příjezd k dané budově automobilem s označením přepravující osobu upoutanou na invalidní vozík. Pokud veřejnoprávní budova disponovala vyhrazeným parkovacím místem, uvedl jsem tuto skutečnost do formuláře. Zde jsem hodnotil možnost zastavení vozidlem na místě vyhrazeném pro osoby tělesně postižené a bariéry od výstupu z automobilu k vchodovým dveřím budovy. Obě města dosáhla shodných osmi bodů z celkových dvanácti. To považuji za velmi dobrý výsledek. Při terénním šetření jsem se nesetkal ani v jenom městě s bezohledností řidičů, kteří by vyhrazených míst zneužívali. Všechna vyhrazená parkovací místa byla řádně označena svislou dopravní značkou IP 12 a vodorovným značením V 10f. Pokud nebylo parkovací místo vyhrazené, možnost zaparkování vozidla byla vždy v okruhu maximálně sto metrů od budovy.

Dalším hodnotícím kritériem bezbariérovosti byl samotný přístup do budovy. V záznamovém formuláři se hodnocení rozděluje takto: plně bezbariérové, s pomocí a nepřístupné. Za nejlepší zvolený přístup pro osoby s tělesným postižením lze považovat samootevírací dveře s pohybovým senzorem. Toto řešení přístupu se častěji objevovalo ve městě Jindřichův Hradec. Nejčastějším řešením jsou dveře dřevěné a skleněné, které dále lze rozdělit na jednokřídlé a dvoukřídlé. Tento způsob přístupu do budovy byl ve většině hodnotících budov obou měst. Tyto dveře mají ve většině případů zpětný zavírací systém Brano. To je pro osobu upoutanou na vozíku, při velkém odporu Brana, velký problém. To platí i pro osoby s tělesným postižením, které používají protetické pomůcky, jakými jsou například francouzské hole či berle. Hodnocení s pomocí je vstup do budovy za pomoci druhé osoby. Nepřípustný vstup do budovy byl tvořen architektonickou bariérou po vstupu. Nepřípustnou veřejnoprávní budovu měla obě města. V obou případech bariéru tvořil vysoký práh

pod dveřmi a v zádveří začínající strmé schodiště, které nebylo možné překonat ani za pomoci druhé osoby. Hradec i Třeboň mají se ztrátou jedné nepřístupné budovy všechny objekty pro osoby s tělesným postižením přístupné. Tímto obě města prokazují velmi kladný přístup k osobám s tělesným postižením.

Po vstupu do budovy mě zajímal samotný pohyb po objektu. V samotném hodnocení mě zajímalo, zdali je zajištěn dostatečný prostor po chodbách, vstup do jednotlivých místností a nejdůležitějším kritériem pohybu po budově byla přeprava mezi jednotlivými podlažími. Zde mělo největší ztrátu v hodnocení město Třeboň u dvou budov. Jindřichův Hradec měl nepřístupnou budovu pouze v jednom případě.

Samotným hodnotícím prvkem byl výtah či plošina umožňující přesun mezi patry. Ne vždy splňují parametry a jsou vhodné k užívání osobám upoutaným na invalidní vozík. Zvedací zařízení, u kterých není zapotřebí asistence druhé osoby, jsem hodnotil jako bezbariérové. Výtah, který má otevírání dveří do prostoru, a není možno se ve výtahové kabině s invalidním vozíkem otočit, jsem posoudil užívání tohoto zařízení s pomocí. Takový výtah se nachází ve zdravotnickém zařízení v Jindřichově Hradci. V celkové komparaci bylo lépe hodnoceno město Jindřichův Hradec.

Posledním prvkem architektonických bariér v budovách jsou toalety pro veřejnost. Ne všude podmínky umožňují přestavbu původních toalet na bezbariérové z důvodu náročnosti na prostor, ale i přesto u obou hodnotících měst je více než polovina hodnocena jako bezbariérových. Ve většině budov je bezbariérová toaleta pouze jedna, ale i tak plně dostačuje potřebám osob s pohybovým postižením. Ve výsledném hodnocení má vyšší podíl bezbariérových toalet město Třeboň.

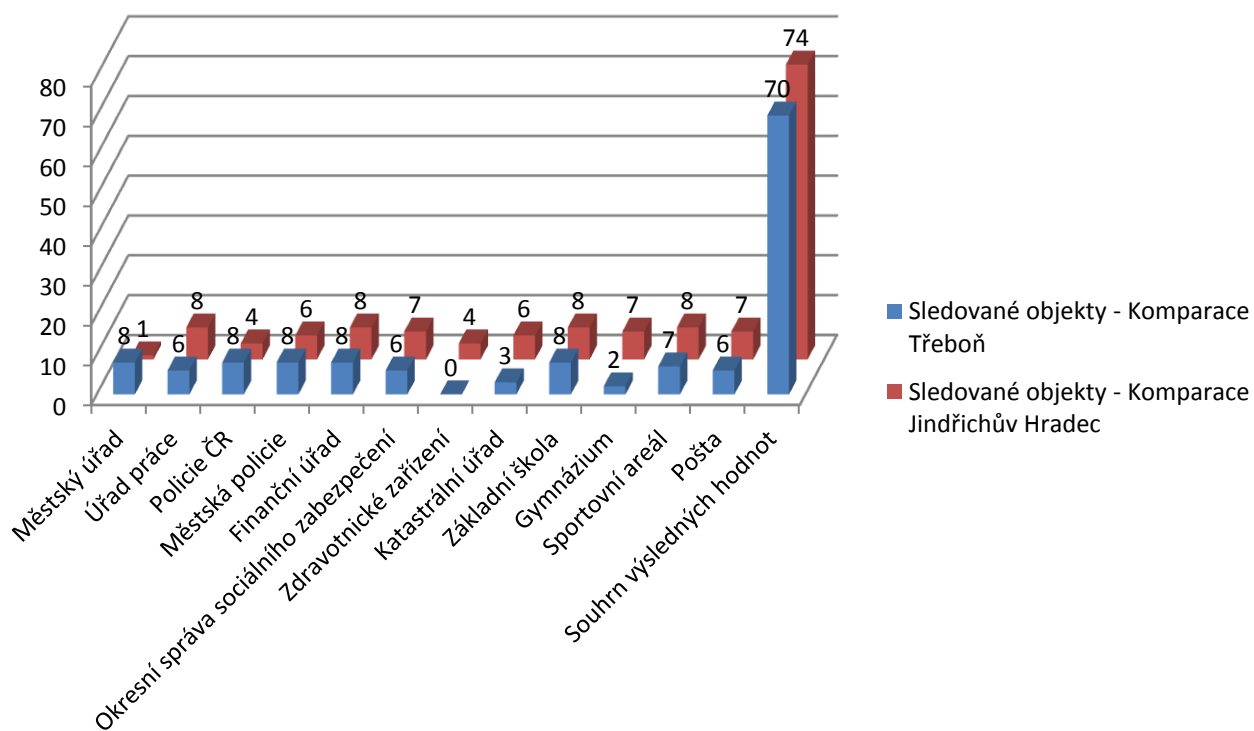
Sledované objekty - Komparace

Budova	Parkování pro		Přístup			Pohyb po budově			Výtah / Zvedací plošina			Toalety		Výsledné hodnocení
	Ano	Ne	Bezbariérový	S pomocí	Nepřístupný	Bezbariérový	S pomocí	Nepřístupný	Bezbariérový	S pomocí	Není	Ano	Ne	
Jindřichův Hradec	8	0	16	3	0	22	0	0	18	1	0	6	0	74
Třeboň	8	0	22	0	0	18	0	0	14	0	0	8	0	70

Tabulka 4 : Komparace
Zdroj: Vlastní tvorba, 2012

Celkové hodnocení komparace

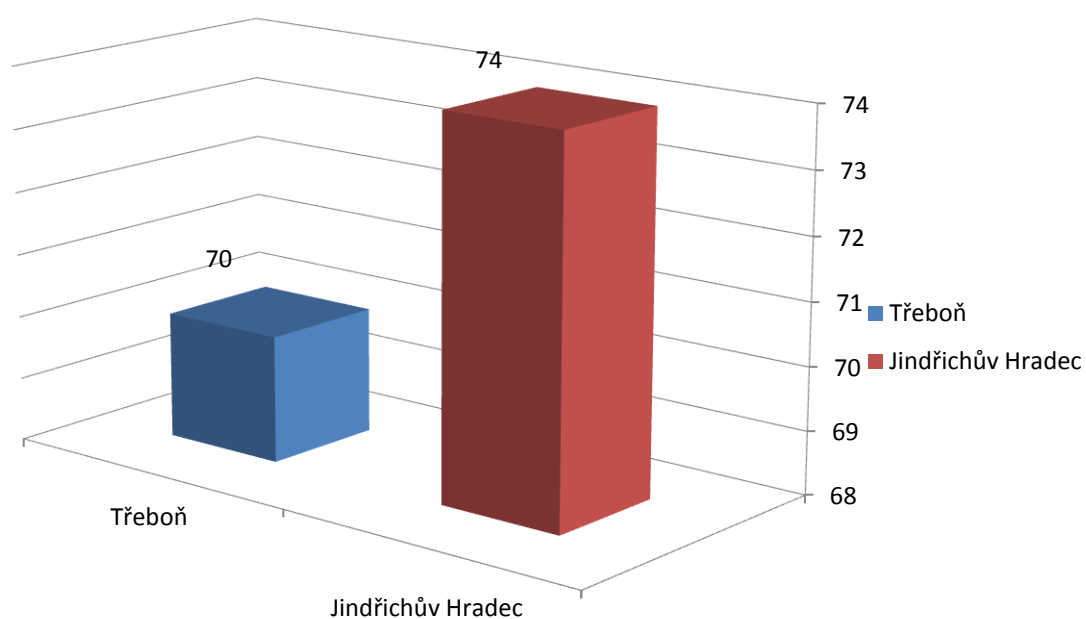
Graf 1 ukazuje na rozdíly v architektonických bariérách mezi jednotlivými budovami. Je zde dobře vidět rozdíl stejných budov, pouze v jiném městě. Největší rozdíl je mezi městskými úřady, gymnáziem a zdravotním zařízením. Ostatní veřejnoprávní budovy jsou v hodnocení velmi vyrovnané.

Graf 1 : Srovnání jednotlivých veřejnoprávních budov

Zdroj : Vlastní tvorba, 2012

Celková komparace mezi jednotlivými městy je patrná z grafu 2. Maximální počet dosažitelných bodů byl celkem 96 bodů. Lépe hodnoceným městem je Jindřichův Hradec se 74 body proti městu Třeboň, které dosáhlo v celkovém hodnocení 70 bodů.

Graf 2 : Celkové hodnocení
Zdroj : Vlastní tvorba, 2012

Považuji za vhodné zodpovědět si otázky, jež jsem si zvolil na začátku praktické části této práce. K tomu využiji svého terénního šetření a následného vyhodnocení dat jednotlivých veřejnoprávních budov.

Předpoklad 1

Předpokládám, že všechny veřejnoprávní budovy v obou městech budou mít zajištěný přístup pro osoby s pohybovým postižením.

Bezbariérovost všech veřejnoprávních budov jsem odhadl špatně. Můj názor pramenil z velkého důrazu společnosti na začleňování osob s pohybovým postižením do běžného života. To není možné s architektonickými bariérami ve veřejnoprávních budovách. Závěr praktické části této práce však dokládá posun obou měst v této problematice k cíli bezbariérového prostředí.

Předpoklad 2

Předpokládám, že ve výsledném hodnocení bude město Třeboň lépe bezbariérově zajištěno z důvodu rekonstrukce bývalých vojenských kasáren na komplex veřejnoprávních budov.

Můj předpoklad lépe hodnoceného města Třeboň se nenaplnil. Jindřichův Hradec získal v celkovém hodnocení 74 bodů, Třeboň obdržela 70 bodů. Rekonstrukce bývalých kasáren na komplex administrativních budov je výborné řešení a městu Třeboň přineslo množství kladných bodů, je třeba však poukázat na množství moderně postavených budov v celkově lépe hodnoceném městě Jindřichův Hradec.

Předpoklad 3

Předpokládám, že mé realizované šetření bude sloužit k lepší orientaci pohybu tělesně postižených obyvatel a návštěvníků obou zvolených měst.

I nadále bych se chtěl věnovat shromažďování dat o veřejnoprávních budovách, které bude sloužit jako zdrojový materiál dat k vytvoření mapy Jindřichova Hradce a Třeboně. To přispěje k výborné orientaci v obou městech osobám s tělesným postižením.

6 ZÁVĚR

Cílem mé bakalářské práce byla komparace dvou zvolených lokalit z hlediska architektonických bariér pro osoby s tělesným postižením. V teoretické části jsem se zabýval shromážděním odborné literatury a za pomoci analýzy a syntézy získaných dat jsem vytvořil souvislý text týkající se daného tématu.

V praktické části jsem se zaměřil na fyzický monitoring veřejnoprávních budov s osobou upoutanou na invalidní vozík. Získaná data jednotlivých budov jsem zapisoval do záznamového formuláře. Tyto údaje jsem vyhodnotil a následně provedl komparaci jednotlivých měst. Z tohoto srovnání vzešel výsledek, který prokázal lepší bezbariérové prostředí veřejnoprávních budov ve městě Jindřichův Hradec.

U obou turisticky vyhledávaných měst je patrný velmi dobrý přístup v problematice architektonických bariér. To se netýká pouze samotných objektů, nýbrž i komunikací a veřejného prostranství. Vše je otázkou finančního rozpočtu zřizovatelů či majitelů veřejnoprávních budov. Obě hodnocené lokality mají v budoucích letech plány, které povedou k dalšímu odstraňování bariér lidem s tělesným postižením, lepší integraci do společnosti a velmi významně sníží rozdíl v pohybu mezi osobou s nebo bez tělesného omezení.

Mým cílem je vytvoření bezbariérových map jednotlivých měst České republiky. Ty by dle mého názoru měly obsahovat údaje o všech komunikacích, veřejnoprávních a turisticky navštěvovaných budovách. Byl bych rád, pokud by se má vize stala realitou nejen v tištěné, ale i v elektronické podobě. Tyto informace by byly poskytovány nejen na internetových stránkách, ale i jako aplikace moderních telefonů propojené se systémem polohových služeb – dnes např. GPS (global position system).

V životě nikdy nevíme, co se může stát nám nebo lidem v našem okolí. Je důležité si uvědomit, že dané okolnosti nás mohou ze dne na den upoutat na invalidní vozík a člověk v této chvíli potřebuje každou pomocnou ruku. Proto jsem se rozhodl směřovat mé dosavadní vzdělání touto cestou a vytvořit zmiňovaný projekt. Domnívám se, že to osobám s tělesným postižením velice pomůže nejen po fyzické, ale i po psychické stránce.

SEZNAM ZKRATEK:

AB - Architektonické bariéry

KFP - Klasifikace funkčních poruch

NRZP - Národní rada zdravotně postižených

MKF - Mezinárodní kvalifikace funkčních pohybových změn

OZP - Osoby zdravotně postižené

SI - Svaz invalidů

WHO - World Health Organization (Světová zdravotnická organizace)

SFDI - Státní fond dopravní infrastruktury

GPS - Global position system (navigační systém)

7 SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- ARAGALL, Francesc, *European Concept of Accessibility. Příručka technické asistence 2003*. 1.vyd. Praha: NRZP ČR, 2005, ISBN 2-919931-24-5
- ČEVELA, R., L ČELEDOVÁ a H. DOLANSKÝ, *Výchova ke zdraví pro střední zdravotnické školy*. Praha: Grada publishing, 2009, ISBN 978-80-247-2860-5
- ČESKO, Vyhláška č. 398/2009 ze dne 5. listopadu 2009 o obecných technických požadavcích zabezpečujících bezbariérové užívání staveb (zákon o územním plánování a stavebním řádu), Praha: Ministerstvo pro místní rozvoj. Dostupné také z <http://www.mmr.cz/getdoc/d6311f76-2fb0-4794-bbfb-bd3be48888b5/Vyhlasaka-c--398-2009-Sb--o-obecných-technických-po>
- FILIPIOVÁ, Daniela, *Projektujeme bez bariér*. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí, 2002, ISBN: 80-86552-18-7.
- HOLČÍK, Jan, *Systém péče o zdraví a zdravotní gramotnost*. 1.vyd. Brno: MSD, 293 s., 2010, ISBN 978-80-7392-129-3.
- JANKOVSKÝ, Jiří, *Ucelená rehabilitace dětí s tělesným a kombinovaným postižením*. 2. vydání. Praha: TRITON, 173 s., 2006, ISBN 80-7254-730-5.
- KREJČÍ, Milada, *Krok k výchově, krok ke zdraví*. 1. díl České Budějovice: TISKÁRNA Johanus, 2008, ISBN 978-80-7394-082-9
- KREJČÍ, Milada, et al., *Adequate movement regime and bio- psycho- social determinant of active life style*, České Budějovice: TISKÁRNA Johanus, 2010, ISBN 978-80-7394-239-7
- MACHOVÁ, Jana a Dana KUBÁTOVÁ, *Výchova ke zdraví*. Praha: Grada publishing, 2009, ISBN 978-80-247-2715-8
- MONATOVÁ, Lili, *Pojetí speciální pedagogiky z vývojového hlediska*. Brno: edice pedagogické literatury, 1998, ISBN 80-85931-20-6.
- NOVOSAD, Libor, *Tělesné postižení jako fenomén i životní realita*. Praha: Portál, 2011, ISBN 978-80-7367-873-9
- TITZL, Boris, *Postižený člověk ve společnosti: místo postiženého ve společnosti u nás v epoše středověku*. Praha: Pedagogická fakulta Univerzity Karlovy v Praze, 2000, ISBN 80-86039-90-0.

SLOWÍK, Josef, *Speciální pedagogika*. Praha: Grada Publishing, 2007, ISBN 978-80-247-1733

SOUDKOVÁ, Miluše, *O zdravých vztazích mezi lidmi*. 1.vyd. Brno: Doplněk, 156 s., 2006, ISBN 80-7239-196-8.

STREJČKOVÁ Alice, et al, *Veřejné zdravotnictví a výchova ke zdraví*. Praha: Nakladatelství Fortuna, 112 s., 2007, ISBN 978-80-7168-943-0

TROJAN, Stanislav, et al, *Fyziologie a léčebná rehabilitace motoriky člověka*. Praha: Grada publishing, 2005, ISBN 80-247-1296-2 : 265.00

VÍTKOVÁ, Marie, (ed.) *Integrativní speciální pedagogika*. Brno: Paido, 463 s., 2004, ISBN 80-7315-071-9.

VYSOKAJOVÁ, Margerita, *Hospodářská, sociální, kulturní práva a zdravotně postižení*. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2000, ISBN 80-246-0057-9

VOTAVA, Jiří, *Ucelená rehabilitace osob se zdravotním postižením*. Praha: Nakladatelství Karolinum, 2005, ISBN 80-246-0708-5.

8 ELEKTRONICKÉ ZDROJE

ČESKO.BEZBARIÉR: *Užitečné dokumenty* [online]. 2011 [cit. 2011-11-12].
Dostupné z: <http://www.bezbarier.cz/dokument/dokument.php>

ČESKO.BEZBIÉROVÝŠTERNBERK: *Bezbariérový Šternberk - pro vozíčkáře i pro rodiče s kočárky* [online]. 2012 [cit. 2012-1-28]. Dostupné z:
<http://www.mlocek.estranky.cz/clanky/o-cem-se-pise/jake-jsou-parametry-vchodu-u-vstupu-do-budovy-pro-osoby-se-snizenou-schopnosti-pohybu-a-orientace.html>

ČESKO.INFOCENTRUM.JH: *Historie města Jindřichova Hradce* [online]. 2011 [cit. 2011-12-20]. Dostupné z: <http://infocentrum.jh.cz/cs/historie-a-pamatky/historie-jindrichova-hradce.html>

ČESKO.MINISTERSTVO PRO MÍSTNÍ ROZVOJ. MMR: *Ministerstvo pro místní rozvoj* [online]. MMR, 2012 [cit. 2011-12-10]. Dostupné z: z
<http://www.mmr.cz/getdoc/d6311f76-2fb0-4794-bbfb-bd3be48888b5/Vyhlasaka-c-398-2009-Sb--o-obecných-technických-po>

ČESKO.PTEJTE SE KNIHOVNY- BEZBARIÉR : *Legislativa pro lidi s postižením* [online]. 2012 [cit. 2011-10-16]. Dostupné z:
<http://www.ptejteseknihovny.cz/uloziste/aba001/2007-2009/legislativa-pro-lidi-s-postizenim>

ČESKO.ROŽMBERSKÁ BAŠTA: *zajímavosti a tradice* [online]. 2011 [cit. 2011-12-20]. Dostupné z: <http://www.rozmberska-basta.cz/index.php?categoryid=11>

HOLANDSKO.PAIN-INITIATIVE: *The World Health Organization's WHOQOL-BREF quality of life assessment: Psychometric properties and results of the international field trial A Report from the WHOQOL Group* [online]. 2004 [cit. 2012-1-18]. Dostupné z: <http://www.pain-initiative-un.org/doc-center/en/docs/The%20World%20Health%20Organization's%20WHOQOL-BREF%20quality%20of%20life%20.pdf>

SRÍ LANKA.HCDG: *What is a Disability?* [online]. [citováno 2012-01-25].
Dostupné z: <http://hcdg.org/definition.htm>

9 SEZNAM PŘÍLOH

Obrázek 1 : oblasti lidského zdraví

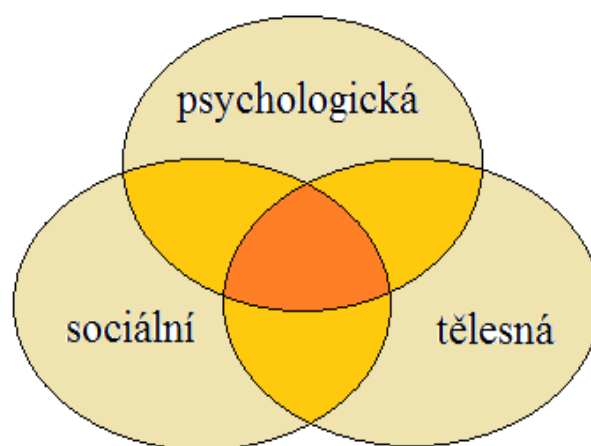
Obrázek 2 : symbol pro invalidy

Příloha 1 : Záznamový formulář

Příloha 2 : Fotodokumentace fotky 1 -10

Příloha 3 : Fotodokumentace 1 - 8

Příloha 4 : Vyjádření Ministerstva vnitra – veřejnoprávní budova

Obrázek 1 : oblasti lidského zdraví

Zdroj : Krejčí, 2010

Obrázek 2 : symbol pro invalidy

Zdroj : vlastní tvorba, 2012

Záznamový formulář

Město	
Budova	
Parkování	
Vstup	
Podlaží	
Pohyb po budově	
Toalety	

Legenda:

Město: Jindřichův Hradec nebo Třeboň

Budova: Jaká instituce v ní sídlí

Parkování: ano/ne, vyhrazené stání pro invalidy

Vstup: druh dveří, otevírání, prosklení, Brano, práh, nájezd, výtah, plošina

Podlaží: počet pater

Pohyb po budově: architektonické bariéry dle vyhlášky 398/2009 Sb

Toalety: ano /ne, bezbariérové s popisem

Příloha 1 : Záznamový formulář

Zdroj : vlastní tvorba, 2011

Příloha 2 : fotodokumentace J.Hradec 1-10

Zdroj : vlastní tvorba, 2012

Správné řešení architektonických bariér - Jindřichův Hradec

Okresní správa sociálního zabezpečení

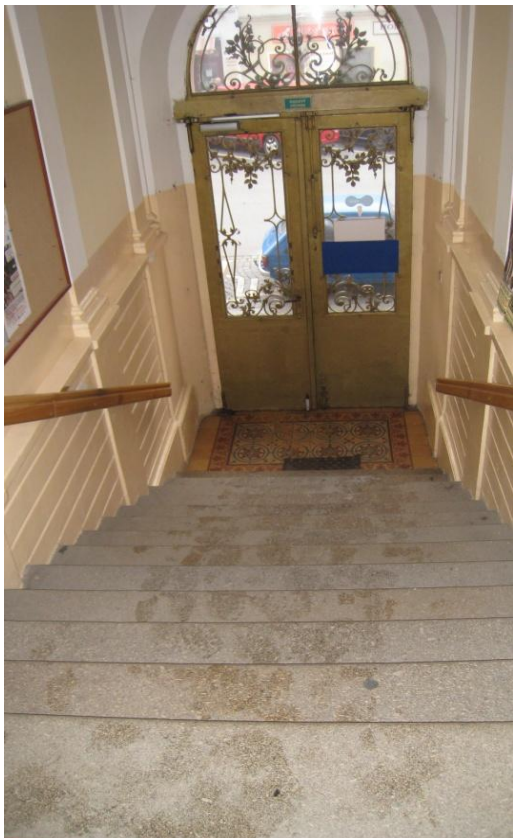

Policie ČR- vstup a jednací místnost

Ukázkové toalety dle vyhlášky 398/2009 Sb – Finanční úřad

Chybné řešení architektonických bariér - Jindřichův Hradec
Městský úřad Jindřichův Hradec

Čelní vstup

Zadní vstup

Příliš velký sklon nájezdové rampy

Priloha 3 : fotodokumentace Třeboň 1- 8

Zdroj : vlastní tvorba, 2012

Správné řešení architektonických bariér - Třeboň

Městský úřad- Třeboň

Pohyb po chodbách bez architektonických bariér

Vstup do Katastrálního úřadu Třeboň

Vyhrazená parkovací místa

Nesprávné řešení architektonických bariér - Třeboň

Zdravotnické zařízení Třeboň

Vchodové dveře s prahem

Architektonická bariéra: schody

Od: _____

Předmět: _____

Datum: _____

Pane Žižkovský,
pojem "veřejnoprávní budova" není zavedený pojem, užívají se pojmy veřejnoprávní rozhlas, televize, smlouva, atd. Domníváme se, že v tomto případě tuto problematiku řeší vyhláška č. 398/2009 Sb., o obecných technických požadavcích zabezpečujících bezbariérové užívání staveb. V § 2 vyhlášky je uvedeno, že se tato mimo jiné vztahuje na stavby občanského vybavení v částech určených pro užívání veřejností. § 5 řeší přístupy do těchto staveb, v § 6 je uvedeno, co se pod názvem "stavba občanského vybavení" rozumí (např. stavba pro veřejnou správu, soudy, státní zastupitelství, policii, obviněné a odsouzené, pro sdělovací prostředky, pro obchod a služby, pro ochranu obyvatelstva, pro sport, školy, předškolní a školská zařízení, stavba pro kulturu a duchovní osvětu, pro zdravotnictví a sociální služby, pro veřejnou dopravu, stavba ubytovacího zařízení pro cestovní ruch pro více než 20 osob). Doporučuji prostudovat tuto vyhlášku.
S pozdravem Ing. Krejča, odbor správy majetku MV.

<http://email.seznam.cz/readMessageScreen?sessionId=&folderId=inbox&messagePos=3...> 9.4.2012

Příloha 4 : Vyjádření Ministerstva vnitra – veřejnoprávní budova
Zdroj : Ministerstvo vnitra- odbor správy majetku, 2012